

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1892. Andra Kammaren. N:o 27.

Torsdagen den 7 april.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Föredrogos men blefvo å nyo bordlagda:
konstitutionsutskottets utlåtande n:o 10;
statsutskottets utlåtanden och memorial n:is 45, 46, 47, 48, 49,
50, 51, 52, 53 och 54; samt
lagutskottets utlåtanden n:is 37 och 38.

§ 2.

Herr talmannen anmälde till fortsatt föredragning lagutskottets utlåtande n:o 32, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts proposition angående förändrad lydelse i vissa delar af värnpligtslagen den 5 juni 1885 än äfven väckta motioner dels om ändring af § 35 mom. 2 samma lag och dels om antagande af ny värnpligtslag; dervid i ordningen först förekom utskottets förslag till ändrad lydelse af § 27 mom. 2 af värnpligtslagen.

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.*

Efter uppläsande af momentet yttrade:

Herr Wester: I följd af det beslut, som i går fattades i afseende på första punkten i denna 27 §, hemställer jag, att den nu föredragna punkten måtte afslås.

Herr Hedin: Förhållandet i fjor var detsamma som i år. Lagutskottets utlåtande liksom den kongl. propositionen utgick, hvad denna punkt beträffar, från den förutsättning, att värnpligten skulle komma att utsträckas till 40 år. Under förutsättning, att detta hade blifvit bifallet genom kamrarnes sammanstående beslut, kan man säga, att vilkoret, som förekommer i slutet af paragrafen, »med skyldighet likväl att för åtnjutandet af sådan befrielse tillhöra flottans reserv under hela sin värnpligtstid», blifvit öfverflödigt. När emellertid i fjor Första Kammaren beslöt denna bestämmelse, på samma gång som den beslöt värnpligtens utsträckning för alla till 40 år, stod det i god öfverensstämmelse med hvart annat. Andra Kammaren åter afslog värnpligtens utsträckning för alla till 40 år, men den antog på samma gång en ny lydelse af § 27 mom. 2 med uteslutande af en

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

del af det förut stadgade vilkor för sjömäns befrielse från öfning under fredstid. Riksdagen hade dermed fattat ett beslut, hvarigenom flottan beröfvats åtta åldersklasser. Nu, då ett beslut ännu icke är fattadt af kammaren om utsträckning af värnpligten — det är väl icke tvifvelaktigt, huru detsamma kommer att utfalla — vore väl bäst, att man icke beslöte någonting här, förrän den frågan blifvit afgjord. Då bör man förr återremittera denna punkt till utskottet; eller också föreställer jag mig, att det vore det rigtiga att antaga den, sådan den lyder här... Herr talman! Ja, jag tror, att det är försigtigast att återremittera detta moment och dröja med att besluta derom, till dess kammaren fattat sitt beslut eller man får se, huru Riksdagens beslut utfaller i afseende å den paragraf, med hvilken detta moment står i närmaste samband, den paragraf, som handlar om värnpligtens utsträckning till 40 år.

Herr vice talmannen Danielson: Jag föreställer mig, att, när kammaren afslagit förändringen i mom. 1, det icke vore skäl att återremittera detta moment, utan att kammaren afslår äfven detta moment b). Jag tror icke, att vi komma någon vart med återremissen. Jag vill icke gå så långt som den ärade talaren på stockholmsbänken, utan då frågan redan fallit, må den få falla i sin helhet. Jag yrkar därför afslag.

Herr Wester: Jag finner den af herr Hedin gjorda erinringen vara fullt riktig, och återkallar därför mitt yrkande om afslag samt förenar mig i hans yrkande om återremiss.

Herr Hedin: Jag vill påpeka, att om man endast skulle antaga hvad vice talmannen föreslagit eller afslå punkten, förfaller hela den bestämmelse, som innehålles i den delen af paragrafen, och det blir då ännu värre villervalla än i fjor, då det vilkor, hvarmed paragrafen slutar, ströks, af hvilket följdén blef att åtta åldersklasser beröfvades flottan.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr talmannen gaf propositioner: 1:o på godkännande af utskottets förslag; 2:o på afslag derå; och 3:o på återförvisande af ärendet i denna del till utskottet; och fann herr talmannen den sistnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef likväl begärd, i följd hvaraf och sedan till kontraposition antagits yrkandet på afslag, nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren till lagutskottet återförvisar dess förslag till ändrad lydelse af § 27 mom. 2 värnpligtslagen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, är utskottets omförmälda förslag af kammaren afslaget.

Omröstningen visade 124 ja mot 74 nej; hvadan kammaren beslutat i enlighet med ja-propositionens innehåll.

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

Enligt den af kammaren beslutade föredragningsordning förekom nu

§ 1 af ifrågavarande lagförslag.

Herr Wester erhöll på begäran ordet och yttrade: Då de nu återstående §§ i detta förslag, med undantag af §§ 14, 16 och 17, sammanhånga med den ifrågasatta utsträckningen af värnpligten och sålunda torde komma att afslås, sedan 27 § afslagits, hemställer jag, att dessa §§, utom de nämnda, icke måtte uppläsas, utan att blott paragrafernas nummer nämnas.

Den af herr Wester sålunda gjorda hemställan bifölls af kammaren.

Härefter lemnades ordet å nyo till

Herr Wester, som nu yttrade: Jag tillåter mig yrka afslag å 1 §.

Vidare anfördes ej. Paragrafen afslogs.

I fråga vidare om § 3 anförde:

Herr Wester: Likaledes får jag yrka afslag å denna §.

Med bifall till detta yrkande afslog kammaren paragrafen.

§ 6.

Herr Wester anförde: Äfven på 6 § får jag yrka afslag.

Jemväl denna § afslogs.

§ 14.

Efter uppläsande häraf yttrade herr Wester: Uti nuvarande värnpligtslag är ifrån skyldigheten att personligen inställa sig vid inskrifningsförrättning undantagen den, som är inskrifven å sjömanshus. Kongl. Maj:t har nu föreslagit, att denna befrielse skulle utsträckas äfven till sådana personer, som tillhöra lots- och fyrinrättningarna samt lifräddningsanstalterna. Till följd deraf är i paragrafen tillagdt: »eller tillhör lots- och fyrinrättningarna med lifräddningsanstalterna».

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.* I öfrigt är den nu gällande paragrafen lika med denna, till hvilken jag anhåller få yrka bifall.

(Forts.)

Denna § godkändes.

§ 16.

I fråga om denna §, som upplästes, yttrade:

Herr Wester: I nu gällande lag är medgifvet uppskof med inskrifning till nästföljande år för ende arbetsföre sonen till orkeslös eller vanför fader eller enka äfvensom ende arbetsföre brodern till minderåriga eller vanföra syskon, under det vilkor, att de bo tillsammans och han sörjer för de andras uppehälle. Kongl. Maj:t har nu föreslagit, att denna förmån med uppskof måtte utsträckas till dels sonsonen eller dottersonen till orkeslösa eller vanföra far- eller morföräldrar eller ogift qvinna äfvensom den sistnämndas son, vidare till ende arbetsföre fostersonen till orkeslös eller vanför fosterfar eller fostermor. Till följd deraf är i senare delen af paragrafen tillagda några ord såsom en gifven följd af bestämmelsen, att äfven sonson med flere skulle få uppskof.

Jag yrkar bifall till paragrafen.

Paragrafen blef af kammaren godkänd.

§ 17.

Efter föredragning af paragrafen anförde

Herr Wester: Det första momentet af denna paragraf är fullkomligt lika lydande med motsvarande moment i nu gällande lag, men andra och tredje momenten äro tillagda, hvilket kommer sig deraf, att för närvarande, sedan de värnpligtige fullgjort det första beväringsåret, föreskrifter icke förefinnas huru de skola få uppskof med tjänstgöringen under det andra tjänsteåret.

Nu är denna brist afhjelpat genom andra momentet, som innehåller, att »uppskof till nästföljande år med den i § 27 föreskrifna tjänstgöring under andra tjänsteåret må beviljas i den ordning, Konungen bestämmer».

Vidare kan enligt 16 § uppskof med inskrifning beviljas son och syskon, som hafva anförvandter att försörja, men sedan de blifvit inskrifna, måste de enligt nu gällande lag fullgöra sin beväringsskyldighet. Detta har ansetts böra ändras till förmån för dessa personer, och därför har tillagts tredje momentet, som innehåller att, om det yppar sig ett sådant förhållande, som i § 16 mom. 2 omförmäles, d. v. s. att en son har en orkeslös fader eller moder o. s. v., så kan uppskof med värnpligtens utgörande äfven efter inskrifningen beviljas, äfvensom att, om den värnpligtige vill hafva uppskof för det andra året, han äfven kan få det under vissa förutsättningar. Detta moment har följande lydelse:

»Har sådant förhållande, som omnämnes i § 16 mom. 2, inträdt för värnpliktig efter undergången inskrifning, må i den ordning, Konungen bestämmer, uppskof med föreskrifven tjänstgöring eller entledigande från redan påbörjad dylik honom beviljas. Önskar värnpliktig förnyadt uppskof, åligger det honom att vid nästinfallande inskrifningsförrättning inställa sig inför behörig inskrifningsmyndighet; och skola dervid å honom tillämpas bestämmelserna i § 16 mom. 3.»

*Angående
ändring i
vissa delar a
värnpligts-
lagen.*

(Forts)

Det är sålunda en förmån för dessa personer, hvilka behöfvas för sin närmaste familj, en förmån nemligen att under vissa vilkor komma ifrån beväringsofningarna.

Jag yrkar bifall till paragrafen.

Kammaren godkände paragrafen.

§ 28.

Herr Wester yttrade: Jag tillåter mig att yrka afslag å denna paragraf.

Paragrafen afslogs.

§ 33 mom. 2 och 3.

Herr Wester anförde: Äfven å det föreliggande förslaget rörande § 33 mom. 2 och 3 tillåter jag mig att yrka afslag.

Utskottets förslag i denna del afslogs.

Beträffande vidare § 34 anförde

Herr Wester: Jag ber att få yrka afslag äfven å denna paragraf.

Med bifall härtill afslogs paragrafen.

§ 52.

Herr Wester yttrade härom: Äfven å denna paragraf yrkar jag afslag.

Äfven denna § afslogs.

§ 53.

Härom yttrade:

Herr Wester: Jag tillåter mig att äfven å denna § yrka afslag.

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligtis-
lagen.*

(Forts.)

Herr Bokström: Äfven jag skall anhålla att få yrka afslag på denna §, som naturligtvis är fallen, efter hvad som passerat. Men jag skall tillika anhålla att inför kammaren något få motivera mitt afslagsyrkande.

Som kammaren erinrar sig, affät 1891 års Riksdag till Kongl. Maj:t en skrifvelse med anhållan att Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande, om och i hvad mån den gotländska beväringen kunde bli likställd med fastlandets. Efter vederbörandes hörande, hvarför redogörelse förekommer i den kongl. propositionen rörande förändrad lydelse af värnpligtislagen, har Kongl. Maj:t emellertid funnit, att någon sådan likställighet icke kan åstadkommas. Jag skall icke tillåta mig att i detalj följa vederbörande i deras motivering, endast till kammarens bedömande framlägga de väsentligaste af de skäl, som beträffande två af de nu gällande undantagsbestämmelserna vållat, att Kongl. Maj:t icke kunnat fästa åsyftadt afseende vid Riksdagens framställning.

Jag kan godt förstå, att om också de principiella skälen för likställighet i detta hänseende mellan Gotland och fastlandet äro aldrig så starka, likväl skäl af militär art måste uppressa sig mot att nedskrufva den för Gotland nu gällande öfningstiden 54 dagar äfvensom de 20 årsklasserna till hvad i detta hänseende är för närvarande gällande för fastlandet. Men det var för gotlänningarne en obehaglig öfverraskning, att, ehuru Kongl. Maj:t vid denna riksdag framlagt ett förslag om 90 dagars öfning både för Gotland och fastlandet med 20 årsklassers beväring och landstorm för båda, hvarigenom de största olikheterna visserligen skulle undanrödjas, Kongl. Maj:t likväl ansett öfriga undantagsbestämmelser oeftergifliga, ehuru de ur försvarets synpunkt torde vara mindre väsentliga.

Regeringen håller på, att värnpligtsöfningarne på Gotland skola utgöras på 3 år, under det de på fastlandet utgöras på 2 år. Skälen därför äro dels att årskontingenterna på Gotland äro så fåtaliga att det är omöjligt att ha beväringen i större truppförband utan en sådan bestämmelse. Jag ber då att få fästa uppmärksamheten derpå, att det synes möjligt att öfva äfven den gotländska beväringen i åtminstone relativt större truppförband, om den andra årsklassen för sådant ändamål inkallas, innan den första slutat sina öfningar. Att dessa rörelser i än större truppförband skulle företagas derigenom, att jemväl beväringens tredje årsklass för sådant ändamål skulle dragas tillsammans med första och andra, har aldrig praktiserats och mig veterligen aldrig varit ifrågasatt.

Det andra skälet, hvarför någon eftergift i detta hänseende icke kunnat göras, är det, att för att linieafdelningen, som saknar stam, skall vara fullt krigsduglig, det är nödvändigt att en repetitionsöfning sker på 5:te eller 6:te året. Något sådant förslag är icke väckt, men för att ersätta detta allt, skulle de 90 dagarne fördelas på tre år. Det skulle eljest komma att inträffa, upplyses det af handlingarna, att den linieafdelningen komme att innehålla en del manskap, som under 7—8 år icke undergått någon öfning. Hela vinsten af tredje året skulle emellertid vara, att linieafdelningen komme att innesluta en del beväringmän, som icke öfvats på 6 å 7

år i stället för 7 à 8, och detta kan väl icke vara af sådan betydelse för krigsbildningen, att undantagsbestämmelsen af den anledningen borde vidhållas. I fall verkligen denna bestämmelse om beväringens öfningar på 3 år i stället för 2 år af den betydelse, som man vill göra troligt, att den nemligen skall ersätta såväl den omförmälda repetitionsöfningen på 5:te och 6:te året som äfven stamtruppen, borde Riksdagen taga i öfvervägande, om icke, när det är fråga om stam t. ex. för Norrland, man af billighetsskäl borde i stället öfva beväringen der i 3 år; men jag förmodar, att norrländingarne icke äro vidare lifvade för en sådan lagförändring.

Hvad den saknade stamtruppen på Gotland angår, ber jag få i förbigående nämna, att Gotland är roteradt och har sitt rotemanskap, som väl vore närmast att taga till såsom stammanskap åt beväringen; men det är disponerad till flottan. Gotländingarne rå icke för, att en sådan disposition skett, och icke heller är det lämpligt, att de skola så att säga böta med kroppen, därför att statsmagterna icke funnit skäl att på Gotland förlägga nödigt stammanskap, som också kunde bli af stor betydelse vid ett hastigt påkommande neutralitetsförsvar.

Regeringen håller vidare på, att de värnpligtige å Gotland skola inskrifvas vid 19 års ålder, under det att å fastlandet inskrifningen sker vid 21 års ålder. Chefen för generalstaben har gjort sig synnerligen stor möda att bevisa, att den gotländska ungdomen är tidigare utvecklad än deras vederlikar på fastlandet. Det är dock tydligt att, då läkarebesigtning verkställles å en 19-åring, denna besigtning i regeln skall lemna ett bättre resultat än på en 21-åring, ty med hvarje år, menniskan lefver, är hon utsatt för sjukdomar, och till följd deraf lemnar verkligen inskrifningen af 19-åringarne på Gotland ett vackrare resultat än inskrifningen af 21-åringarne på fastlandet. Det är dock märkvärdigt att, när man talar med beväringens officerare och läkare om de gotländska ynglingarnes förment tidigare utveckling, så synes detta påstående icke hafva bland dem tillvunnit sig någon riktig tilltro, tvärt om har jag hört flere officerare beklaga sig deröfver, att de icke kunna genomgå med beväringen allt hvad reglementet fordrar, därför att de »minderårige» icke ha tillräcklig styrka att stå emot ansträngningarna; geväret är ganska tungt att släpa på, och kommer så packningen till, såsom på den 9 kilometers marsch, som lär vara föreskrifven i reglementet, så ser man tydligen, att man fordrar för mycket af nittonåringarnes kroppsutveckling.

Chefen för generalstaben framhåller också, att på Gotland kunna inga särdeles långa marscher ifrågakomma, men Gotland är dock 27 kvadratmil, och om beväringen skall skickas till någon anfallen punkt vid kusten, kan en dylik marsch blifva ganska ödesdiger, synnerligen för de yngre årsklasserna.

Vidare säger chefen för generalstaben, att det är väl antagligt, att beväringen kommer att få kämpa inom en befäst centralställning. Jag förmodar, att dermed åsyftas den till 2,700,000 kronor beräknade befästning som omförmäles i statsrådspropositionen och som för närvarande finnes på papperet inne i statsutskottet. Jag vill icke yttra

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligtis-
lagen.
(Forts.)*

Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Angående mig om, huru vida det finnes någon utsigt att denna centrala befestning någonsin skall komma till stånd. Men i alla händelser är det något vanskligt att på ett sådant skäl bygga någon mening om, att de gotländske ynglingarne skola vara färdige till aktiv krigstjänst två år förr än alla andra. Det är verkligen litet märkvärdigt att, då det ifrågasättes en förstärkning af Gotlands beväring, som kan vinnas genom inskrifningstidens framflyttande, som icke skulle kosta staten ett öre — och som gotlänningarne icke ha någon anledning att motsätta sig —, chefen för generalstaben icke desto mindre skall göra sig så mycken möda att argumentera om kull denna förstärkning.

Jag ber till sist få fästa kammarens uppmärksamhet på, att de gotländska likställighetssträfvandena beträffande beväringens förhållanden icke grunda sig på några missundsamma betraktelser öfver att fastlandets beväring är i vissa hänseenden lyckligare lottad, utan hufvudsakligast derpå, att det för Gotland och under vissa förhållanden afven för dess moderland är af största vigt, att allmän svensk lag blir gällande på Gotland och att Gotlands inbyggare lära att tänka och känna sig som svenske medborgare, i stället för att påtvingas den föreställningen, att Gotland icke hör till Sveriges rike i samma grad som öfriga delar af fäderneslandet. De band af tacksamhet och trohet, som fästa Gotland vid moderlandet, äro nog starka, men de politiska banden kunna slitas, och man bör icke genom en undantagslagstiftning af sådan art som den här ifrågavarande göra dessa band sköra. På dessa skäl anhåller jag, herr talman, att få yrka afslag å den föredragna paragrafen.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt efter af herr talmannen gifna propositioner, dels på bifall till och dels på afslag å paragrafen, blef densamma af kammaren afslagen.

Härefter förklarades utskottets i *punkten 3* gjorda hemställan vara genom kammarens redan i ämnet fattade beslut besvarad.

Punkterna 1 och 2.

Hvad utskottet hemställt bifolls.

§ 3.

Angående
ordnande af
landt-
försvaret.

I ordningen förekom härnäst statsutskottets utlåtande n:o 39, angående ordnande af landtförsvaret.

Under *punkten 1* af förevarande utlåtande hemstälde utskottet: »att Riksdagen — under vilkor att kamrarne genom sammanstämmande beslut bifalla så väl hvad Kongl. Maj:t i särskilda till Riksdagen den 13 januari 1892 aflättna propositioner föreslagit, dels angående ändring i vissa delar af värnpligtslagen den 5 juni 1885, dels angående afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter m. m., dels angående ändring i förordningen den 14 september 1883 angående bevillning af fast egendom samt af inkomst, dels ock angående

upphörande af de enligt förordningen den 16 maj 1884 angående be-
villningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter utgående be-
villningsafgifter af fräseegendom och lotshemman, som äfven Kongl.
Maj:ts i proposition af den 13 januari 1892 framställda förslag an-
gående ändring i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvä-
ren den 5 juni 1885 med deri af utskottet föreslagna förändringar —
må bifalla hvad utskottet, med anledning af Kongl. Maj:ts ofvan om-
förmälda framställningar äfvensom motionerna i ämnet, här nedan
under litt. a)—o) föreslår, nemligen:

att Riksdagen må:

a) *dels* i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att vid nuvarande
tjensteinnehafvares afgang löneförmånerna för regementspastorer och
auditörer vid icke garnisonerade regementen och corpser måtte så
förändras, att för de förre ett arfvode af 800 kronor och för de se-
nare ett arfvode af 500 kronor måtte bestämmas i stället för nu ut-
gående löneförmåner;

dels att under vilkor af bifall till berörda förändring, med huf-
vudsakligt godkännande af Kongl. Maj:ts förslag, till arfvoden för
sex fördelningsintendenten och erforderligt biträde åt dessa anvisa
på extra stat för år 1893 ett belopp af 34,920 kronor;

b) med godkännande ej mindre af hvad i statsrådsprotokollet
den 13 januari 1892 föreslagits beträffande anställande vid Norrbottens,
Vesterbottens och Jemtlands fältjägarcorpser af ytterligare
personal utöfver den vid samma truppförband nu anställda, utan äfven
af de för den ifrågasatta personalen föreslagna löneförmåner och deraf
föranledda ändringar i de tre indelta truppförbandens nuvarande stater
— utom i hvad rör regementspastorer och auditörer, hvilkas aflöning
förändras på sätt här ofvan under litt. a) är föreslaget — för berörda
ändamål bevilja ett belopp af 192,885 kronor och deraf för år 1893
anvisa 100,000 kronor samt, vid bifall härtill, medgifva, att anslaget
till »indelta arméns befalsaflöning», nu 4,208,812 kronor, höjes med
nämnda belopp, 100,000 kronor, till 4,308,812 kronor;

c) med godkännande af hvad utskottet förordat i fråga om orga-
nisationen af stamtrupp vid tre värfvade sqvadroner vid Jemtlands
hästjägarcorps, samt hvad Kongl. Maj:t föreslagit rörande den vid
sqvadronerna anställda personalens aflöning — utom i hvad rör rege-
mentspastorer och auditörer, hvilkas aflöning förändras på sätt här
ofvan under litt. a) är föreslaget — äfvensom de i sammanhang der-
med af Kongl. Maj:t föreslagna förändringar i corpsens nuvarande
stat, i riksstaten, näst efter anslaget till »indelta arméns befalsaflö-
ning», för genomförande af den nya organisationen bevilja 251,067
kronor och deraf i riksstaten för år 1893 uppföra 130,000 kronor
under benämning »Jemtlands hästjägarcorps»;

d) *dels*, med godkännande af hvad utskottet förordat i fråga
om skånska husarregementets och skånska dragonregementets om-
organisation, medgifva, att rusthållen vid nämnda regementen må,
i mån af nuvarande ryttares afgang, sättas på vakans mot erlägg-
gande, såsom vakansafgift, af ett belopp, motsvarande de i lagen af
den 5 juni 1885 rustningstungan vid dessa regementen åsatta värden,
och mot skyldighet för rusthållare att vid vakanssättning utan ersätt-

Angående
ordnande af
landt-
forsvaret.
(Forts.)

Angående
ordnande af
landt-
försvaret.
(Forts.)

ning till kronan aflemna den för numret tjänande hästen samt, till genomförande i den ordning Kongl. Maj:t förordnar af nämnda kavalleriregementens nya organisation, anvisa vid dessa regementen inflytande vakansafgifter, med rätt för Kongl. Maj:t att jemväl af vakansafgifterna till ett kommande år reservera hvad som ej för löpande utgifter tages i anspråk;

dels ock besluta, att nämnda vakanssättning skall fortfara så länge Riksdagen utöfver vakansafgifterna anvisar för organisationens vidmagthållande erforderligt anslag, beräknadt att framdeles uppgå till 104,500 kronor, och Kongl. Maj:t bibehåles vid rättigheten att för genomförande af regementenas nya organisation förfoga öfver inflytande vakansafgifter eller deremot svarande belopp;

e) *dels* afslå Kongl. Maj:ts förslag om uppsättande af en artilleri-corps å Karlsborg; *dels*, med godkännande af hvad utskottet här ofvan förordat beträffande fältartilleriets omorganisation, afseende artilleriets fördelning på sex regementen, öfverflyttande af två fotbatterier från Svea artilleriregemente till Norrland och dessas förändring till åkande, samt uppsättning af två nya åkande batterier i Norrland, för sin del besluta genomförande af berörda omorganisation; *dels ock*, med anledning af hvad Kongl. Maj:t föreslagit, till ofvan nämnda tvenne fotbatteriers förändring till åkande äfvensom till påbörjande af uppsättningen utaf ett nytt åkande batteri för 1893 anvisa ett belopp af 60,000 kronor samt vid bifall härtill medgifva, att anslaget till »artilleriet», nu 1,113,656 kronor, höjes med nämnda belopp, 60,000 kronor, till 1,173,656 kronor; äfvensom att å anslaget uppkommande besparingar må af Kongl. Maj:t disponeras för bestående af uppsättningskostnader och öfriga med organisationens genomförande förenade utgifter;

f) med godkännande af de i statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 13 januari 1892 föreslagna nya grunderna för aflöningen af den vid Blekinge bataljon, Gotlands nationalbeväring, Hallands bataljon och Vesternorrlands bataljon anställda personal, men med de förändringar i nämnda grunder, som föranledas af hvad utskottet här ofvan under litt. a) föreslagit i fråga om arméns ecklesiastik- och auditörsstater, höja anslaget till »Marinregementet», nu 66,000 kronor, med 6,710 kronor till 72,710 kronor, anslaget till »Gotlands nationalbeväring», nu 200,509 kronor, med 15,834 kronor till 216,343 kronor, anslaget till »Hallands beväring», nu 12,660 kronor, med 6,710 kronor till 19,370 kronor, samt anslaget till »Vesternorrlands beväring», nu 31,420 kronor, med 44,310 kronor till 75,730 kronor;

g) på det sätt godkänna hvad Kongl. Maj:t föreslagit beträffande organisationen af en trängbataljon i Norrland och personalens aflöning, att Riksdagen beviljar ett anslag af 200,143 kronor samt deraf i 1893 års riksstat, under anslagstiteln »Norrlands trängbataljon», uppför ett belopp af 150,000 kronor;

h) med bifall till Kongl. Maj:ts förslag om inrättandet vid Vesternorrlands bataljon af 8 nya distinktionskorprals-, 20 korprals- och 16 vice korpralsbeställningar med enahanda aflöningsförmåner, som äro förenade med motsvarande, förut vid bataljonen befintliga beställnin-

gar, höja anslaget till »aflöning till stamtrupp vid Vesternorrlands bataljon», nu 26,644 kronor, med 1,305 kronor till 27,949 kronor samt vid bifall härtill förändra anslagets benämning till »aflöning till stamtrupp vid Vesternorrlands regemente»;

i) under vilkor, att 989 rusthåll och rotar vid indelta infanteriet sättes på vakans i mån af manskapets afgang mot erläggande, såsom vakansafgift, af ett belopp, motsvarande de i lagen af den 5 juni 1885 å rustnings- och roteringstungan vid indelta infanteriets olika regementen och corpser satta värden, för sin del besluta, att Kongl. Maj:t af de härigenom inflytande vakansafgifterna må bestrida aflöning för uppsättande af ytterligare stam af volontärer och annat manskap vid Norrbottens, Vesterbottens och Jemtlands fältjägarcorpser samt vid Vesternorrlands regemente;

k) för utsträckning af beväringmanskapets vapenöfningar och för ökande af beväringmanskapets dagaflöning till 50 öre för öfningsdag, höja anslaget till »beväringmanskapets vapenöfningar», nu 1,472,000 kronor, med 1,221,000 kronor till 2,693,000 kronor;

l) för underhåll, munderingsslitning och servis m. m. för en ny underbefälsskola vid infanteriet bevilja 100,000 kronor samt deraf i riksstaten för år 1893 såsom reservationsanslag uppföra 60,000 kronor under anslagstiteln »infanteriets underbefälsskola», äfvensom medgifva, att af detta anslag må bestridas kostnaden för de förarbeten för den nya skolans inrättande, som kunna varda behöfliga;

m) med godkännande af Kongl. Maj:ts förslag höja anslaget till »försvarsverket till lands i allmänhet eller arméförvaltningens departement», nu 2,404,600 kronor, med 148,000 kronor till 2,552,600 kronor;

n) med godkännande af Kongl. Maj:ts förslag höja anslaget till »byggnader och sängkläder å mötesplatserna», nu 165,000 kronor, med 7,000 kronor till 172,000 kronor; samt

o) medgifva, att uppkommande besparingar å de för skånska husar- och dragonregementena, Jemtlands hästjägarcorps samt den nya trängbataljonen i Norrland beviljade anslag må, hvarje besparingsbelopp hvad angår motsvarande regementen, corps eller bataljon, af Kongl. Maj:t disponeras för bestridande af uppsättningskostnader och öfriga med organisationernas genomförande förenade utgifter.

I en vid utlåtandet fogad reservation hemstälde deremot herrar *Persson* i Mörrarp, *Eriksson* i Mörviken, *Ersson* i Vestlandaholm, *Jonsson* i Hof, *Lyttkens*, *Pehrson* i Törneryd och *Persson* i Stallerhult:

»att Riksdagen, med afslag å så väl de i detta utlåtande till behandling upptagna delar af Kongl. Maj:ts proposition n:o 1, i hvad den rör fjerdje hufvudtiteln, som utskottets i punkten I gjorda framställningar, i hvad de afse förändringar i landtförsvarets organisation och nu utgående anslag, ville i skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes till nästa Riksdag framlägga förslag till ny härordning, byggd på nedanstående grunder, nemligen

att rust- och rotehållet må sättas på vakans samt de derigenom inflytande vakansafgifter, beräknade efter de i lagen om lindring i

Angående
ordnande af
landt-
försvaret.
(Forts.)

Angående ordnande af rustnings- och roteringsbesvären den 5 juni 1885 bestämda värden, ingå bland statsverkets inkomster;
 landt-
 försvaret.
 (Forts.)

att, utom de sålunda inflytande vakansafgifterna, ställa till Kongl. Maj:ts disposition alla nu på ordinarie stat utgående anslag till upp-
 rätt hållande af det indelta kavalleriet och infanteriet;

att Kongl. Maj:t med nämnda vakansafgifter och anslag må upp-
 rättas en ny stam hufvudsakligen efter samma grunder, som enligt
 den i 1885 års Riksdags skrifvelse godkända plan blifvit följda för
 större delen af de garnisonerade trupperna, samt till den storlek,
 som med dessa tillgängliga medel kan åstadkommas;

att vakanssättningen skall ega rum i mån af uppkommande af-
 gång äfvensom af skeende öfverflyttning af soldater och ryttare till
 den nya stammen, dock icke under öfvergångstiden till den nya
 organisationen med mer än en femtondedel af nuvarande effektiva
 styrkan årligen, Kongl. Maj:t dock obetaget att, om så erfordras och
 finnes utan olägenhet för bevarande af stammens tjänstbarhet kunna
 ega rum, medgifva en något större årlig vakanssättning;

att, för den händelse den nya stammen skulle färdigbildas på
 kortare tid än i mån af vanlig afgång, ett ytterligare anslag ställes
 till Kongl. Maj:ts förfogande, motsvarande skilnaden mellan årets
 vakansafgift och femtondedelen af det totala vakansbeloppet;

att rust- och rotehållare åtaga sig att vid vakanssättning utan
 ersättning till kronan aflemna den för numret tjänande hästen;

att Kongl. Maj:t erhåller rätt att för kommande år af vakans-
 afgifterna reservera hvad som ej för löpande utgifter under året
 tages i anspråk;

att vakanssättningen skall fortfara, så länge ofvan nämnda ordi-
 narie anslag anvisas och Kongl. Maj:t bibehålles vid rättigheten att,
 för genomförande af stammens nya organisation, förfoga öfver infly-
 tande vakansafgifter eller ett deremot svarande belopp; varande vid
 denna hemställan tillika fogadt följande uttalande:

»Klart är att i samband härmed frågorna om utsträckt beväring-
 öfning samt afskrifning af på jorden hvilande grundskatter och rust-
 och roteringsbesvär äfvensom öfriga härmed förbundna ärenden böra
 Riksdagen föreläggas.»

Ordet begärdes af

Herr Jonsson i Hof, som yttrade: Då med värnpligtslagens
 fall den förutsättning, som ligger till grund för statsutskottets hem-
 ställan i detta betänkande, måste anses vara fallen, tager jag mig
 friheten att yrka, att de särskilda punkterna icke måtte uppläsas, utan
 att betänkandet i dess helhet måtte föredragas. Sedan frågan härom
 blifvit afgjord, skall jag be vidare få yttra mig.

Den af herr Jonsson sålunda gjorda hemställan bifölls; hvarefter,
 beträffande utskottets hemställan i *punkten I*,

herr Jonsson i Hof anförde: Jag skall helt enkelt taga mig

friheten att yrka afslag å samtliga dessa under punkten I förekommande moment och bifall till vår vid betänkandet fogade reservation, der samma afslagsyrkande är närmare formuleradt.

*Angående
ordnande af
landt-
försvaret.
(Forts.)*

Herr Lasse Jönsson yttrade: Jag skall deremot taga mig friheten yrka afslag å så väl statsutskottets betänkande som å reservationen.

Herr Hedin: Jag anhåller att få instämma i det yrkande, som framställdes af herr Olof Jonsson i Hof.

Herr Jonsson i Hof: Jag vill fästa uppmärksamheten på, att genom bifall till herr Lasse Jönssons yrkande afslår man icke blott förhöjningarne, utan äfven de nuvarande anslagen; och det kan väl icke vara meningen.

Herr Lasse Jönsson: Jag instämde med herr Olof Jonsson i Hof i hans yrkande om afslag å statsutskottets betänkande, men då han särskildt gjorde yrkande om bifall till reservationen för att få den fram, yrkade jag i motsats härtill, att äfven hans reservation skulle anses såsom förfallen. Jag yrkar sålunda rent afslag å herr Olof Jonssons framställning i denna del.

Herr Alsterlund: Jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att om man skulle bifalla ifrågavarande reservation, skulle man också efter min uppfattning besluta en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran att Kongl. Maj:t ville till nästa års Riksdag inkomma med förslag till ny härordning på de grunder, som reservanterna hafva framställt.

I reservationen står nemligen »att Riksdagen, med afslag å så väl de i detta utlåtande till behandling upptagna delar af Kongl. Maj:ts proposition n:o 1, i hvad den rör fjerde hufvudtiteln, som utskottets i punkten I gjorda framställningar, i hvad de afse förändringar i landtförsvarets organisation och nu utgående anslag, ville i skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes till nästa Riksdag framlägga förslag till ny härordning, byggd på nedanstående grunder».

Således om vi bifalla reservanternas förslag, så bifalla vi också, att en sådan skrifvelse aflåtes till Kongl. Maj:t. Men det vill jag icke vara med om.

Jag beder att få fästa herrarnes uppmärksamhet derpå, att Riksdagen år 1867 beslöt, att en skrifvelse skulle aflåtas till Kongl. Maj:t med framställning, att Kongl. Maj:t ville inkomma till Riksdagen med förslag om reorganisation af landets försvar, byggd på stam och beväring, och att Kongl. Maj:t samtidigt ville tillse, om och på hvad vilkor de på rote- och rusthållarne hvilande onera kunde lindras och jemväl å öfriga samhällsklasser fördelas. Ett förslag uppgjordes på de grunder, Riksdagen framställt, och framlades vid 1869 års riksdag. Hvad hände då? Jo, Riksdagen afslog det. Lindringarne syntes Riksdagen icke nog stora och verkade dessutom olika i olika landsdelar.

Angående
ordnande af
landt-
försvaret.
(Forts.)

År 1873 beslöt också Riksdagen en skrivelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t ville uppgöra förslag till ny härordning, byggd på den rena värnpligtens grund. Kongl. Maj:t utarbetade då, såsom vi veta, ett rent värnpligtsförslag och inkom dermed till 1875 års Riksdag. Hvad hände då? Jo, Riksdagen afslog äfven den gången förslaget, det var icke heller då bra.

Jag tänker, att om vi nu skulle besluta, såsom reservanterna önska, att hos Kongl. Maj:t begära ett förslag till förbättrandet af armén på de grunder, reservanterna föreslagit, så, om Kongl. Maj:t framlade ett dylikt förslag till ny härordning, eller snarare till förbättring af nuvarande härordning, utarbetadt i detalj, skulle det befinnas för dyrt för att Riksdagen skulle antaga detsamma. Härigenom skulle försvarsfrågans lösning uppskjutas ändå vidare för oss, kanske i det oändliga.

För oss, som äro vänner af ett rent värnpligtssystem, kan det väl dessutom icke finnas något skäl att öfvergå från indelt stam till värfvad stam för att sedan nödgas öfvergå från sistnämnda stam-system till ren värnpligt. Ty derigenom skulle vi få två öfvergångsstadier, som hvartdera kunde räcka länge nog, och då vi veta att under dylika stadier försvaret alltid är svagt, innebär ett sådant sätt att gå till väga i alla afseenden en risk.

Jag skall icke längre uppehålla tiden, utan yrkar nu afslag å reservanternas förslag.

Herr Månsson: Herr talman, mine herrar! Jag har icke kunnat vara med om hvarken den organisation, som statsutskottet här föreslagit, eller den af reservanterna föreslagna. Jag kan följaktligen icke vara med om reservationen och deri begärd skrivelse till Kongl. Maj:t. Jag kan icke tro att det skall gagna frågans lösning, att Andra Kammaren kanske med några rösters majoritet beslutar skrivelse till Kongl. Maj:t och derigenom ytterligare invecklar frågan både för regeringen och för en kommande Riksdag.

Jag tillåter mig därför, herr talman, yrka, att kammaren måtte afslå utskottets betänkande och endast godkänna reservationen i dess första del, der det heter »att Riksdagen, med afslag å såväl de i detta utlåtande till behandling upptagna delar af Kongl. Maj:ts proposition n:o 1, i hvad den rör fjerde hufvudtiteln, som utskottets i punkten I gjorda framställningar, i hvad de afse förändringar i landt-försvarets organisation och nu utgående anslag — —»

Herr talman, jag ber om proposition å detta mitt yrkande.

Herr Persson i Stallerhult: Då jag har varit med om att under-teckna ifrågavarande reservation, är det tydligt, att jag vill förena mig med herr Olof Jonsson i hans yrkande om bifall till densamma.

Hvad som nu har föranlett mig att uppträda, var ett yttrande af herr Alsterlund. Han var mycket rädd, att Andra Kammaren nu skulle bifalla reservationen, emedan derigenom försvarsfrågan skulle taga skada. Jag tycker icke, att detta hans yttrande står i harmoni med det yttrande, han förliden gårdag gjorde. Han sade då, att vi hade ett försvar, som icke det allra ringaste dugde. När han då

ytrade sig så, kan jag icke förstå hvarför han vill motsätta sig en skrifvelse till Kongl. Maj:t, hvori vi begära få ett försvarsförslag framlagdt, som bättre motsvarar vårt behof än det vi nu hafva.

Ser man efter, skall man finna, att statsutskottet yttrat sig till förmån för motionärernas förslag, som utvecklats i reservationen. I ett enda penndrag har utskottet i sin motivering gillat denna reservation, och då Första Kammaren antagit motiveringen, kan jag icke finna något farligt deri, att denna kammare godkänner herr Olof Jonssons yrkande.

*Angående
ordnande af
landt-
försvaret.
(Forts.)*

Herr Alsterlund: Herr talman, mine herrar! Det är väl sant som den siste talaren sade, att jag i går ytrade, att vårt nuvarande försvar är i högsta grad otillfredsställande. Men därför har jag väl icke gillat reservanternas förslag till förbättrande af detsamma. Just i går ytrade jag, att, då vi skola hafva stam och beväring, det vore allt skäl att förbättra vårt härväsen på den indelta stammens grund. Jag sade uttryckligen, om herrarne hörde det, att jag ville helst ren värnpligt, men då ett rent värnpligtsförslag icke inom den närmaste framtiden har utsigt blifva antaget, utom då det så är, att vi måste bygga härväsandet på stam och beväring, ernar jag icke byta om stamsystem.

Herr Lasse Jönsson: Sedan det nu börjat blifva tal om motiven för afslag å reservationen, så vill jag tillkännagifva, att jag är af den åsigten, att öfningsdagarne för de värnpligtige der voro för högt tilltagna. Om nu efter herr Olof Jonssons uttalande i går, deri han sade sig tro, att den minsta öfningstid, som kunde komma i fråga för infanteriet, vore 120 eller 130 dagar, en sådan skrifvelse skulle afgå till Kongl. Maj:t, så är det klart, att vi dermed skulle uttala något, som vi i går icke tänkte mycket på. Därför tror jag, att denna kammare skulle begå ett rent misstag, om den beslöte sig för en dylik skrifvelse, hvilken naturligtvis komme att föranleda ett nytt förslag, som Andra Kammaren icke skulle antaga.

Jag yrkar afslag å det framställda förslaget om en skrifvelse.

Herr Jonsson i Hof: Det är märkvärdigt, att detta mitt yttrande nu återigen blifvit vanställt likasom i går. Jag sade, att öfningstiden, som för de värnpligtige för närvarande torde böra blifva 90 dagar, för framtiden enligt min uppfattning komme att blifva betydligt utsträckt. Mitt yttrande var rigtadt mot de anmärkingar, som framkastades emot saknaden af garanti för stammen i vår reservation, och det syftade icke på det förslag, som möjligen kan komma vid nästa riksdag eller i den närmaste framtiden, lika litet som det afsåg det nu föreliggande förslaget.

Jag yrkar bifall till reservationen i sin helhet.

Herr vice talmannen Danielson: Herr talman, mine herrar! Då kammaren genom sitt beslut i går tydligen ådagalade, att den icke ens vill vara med om 90 dagars öfning, så antager jag, att kammaren icke heller nu vill bifalla ett skrifvelseförslag, som ovilkor-

Angående ordnande af landtförsvaret. (Forts.)
 ligen kommer att leda till en öfningstid af mer än 90 dagar. Det är min fulla öfvertygelse att, ehuru det ej fins upptaget bland motionärernas skäl, det i deras förslag ligger en tanke på att det skall blifva en vida längre öfningstid, om kammaren nu beslutar en skrifvelse, som afser en ökning i denna öfningstid. Detta förefaller mig dock besynnerligt, och jag tror icke, att denna kammare, om frågan kommer igen på det sättet, då skall vidkännas ett sådant beslut.

Jag har begärt ordet för att instämma i det yrkande, som framstälts af Ivar Månsson, ty jag tror att detta är ett lämpligt sätt att komma ifrån denna fråga. Jag yrkar därför bifall till hans förslag och afslag å reservationen i öfrigt.

Herr Johansson i Löfåsen: Då jag icke yttrade mig i går i den fråga, som då förelåg, och icke heller röstade för den, så var anledningen dertill, att jag äfven underskrifvit den af Olof Jonsson med flere väckta motionen, enär jag ansett att frågan borde lösas på det sätt, som deri angifves. Jag skall därför nu instämma i Olof Jonssons yrkande.

Herr Lasse Jönsson: Jag skall afstå från mitt yrkande och i stället instämma med herr Ivar Månsson.

Herr Stjernspetz: I det läge, försvarsfrågan nu har, bör det vara tydligt för denna kammare, att både dess värdighet och fosterlandets väl kräfver, att den uttryckligen angifver, hvilket förslag den är benägen att antaga eller på hvilken grund ett nytt förslag bör byggas. Jag är öfvertygad om, att några försvarsnihilister icke finnas i denna kammare eller, om de verkligen finnas, att de äro mycket lätt räknade. Derför vore det i högsta grad orätt, om gårdagens majoritet skulle vilja undertrycka en bestämd opinionsyttring från denna kammare om i hvilken riktning den vill hafva ett nytt förslag, ty försvarsfrågan kan icke och får icke falla, utan vi måste oafbrutet arbeta på att få en lösning af densamma.

Hvad herr vice talmannen yttrade var ju snart sagdt att rida på ord, ty i reservationen fins ju ingen antydning om en sådan utsträckt värnpligt. Hade det varit så, skulle nog åtskilliga medlemmar i denna kammare med begärlighet hafva instämt i reservationen, men något dylikt har jag icke märkt från det hållet, der man önskar en utsträckt värnpligt.

Jag medgifver gerna, att den värfvade stammen kan hafva sina olägenheter, och att man kanske hellre genast borde bygga på den allmänna värnpligten, men om Kongl. Maj:t ville samtidigt upptaga frågan om både sjö- och landtförsvaret och deras inbördes förhållande samt något mera söka vinna trygghet för landet genom ett starkt sjöförsvar, så är jag öfvertygad om, att man med en organisation af landtförsvaret, grundad på en värfvad stam, jemte en utsträckning af öfningstiden för de värnpligtige, skulle kunna få ett vida mera be-tryggande försvar i sin helhet, än om man endast bygger på landtförsvaret och på det nedlägger alla landets möjliga tillgångar. Jag tror, att försvaret i sin helhet skulle vinna och vår trygghet förökas

genom en bättre fördelning af medlen mellan sjö- och landtförsvaret, och det är af detta skäl, som jag vill instämma i reservanternes yrkande, hvilket, framför det nyss fallna kongl. förslaget har åtminstone en mycket stor militärisk förtjenst derutinnan, att arméns olika delar blefvo på ett *likartadt sätt* sammansatte äfvensom deruti att försvarets tunga blefve *jemnt fördelad* och därför lättare kunde bäras.

Har någon annan ett annat förslag att framställa, om hvilket man kan hoppas att det skall vinna kammarens majoritet, må då denne uppträda och förfäkta det förslaget, men ställningen är nu sådan, att Andra Kammaren synes mig vara pligtig att säga, på hvilka grunder den vill hafva försvaret bygd.

Jag anhåller om bifall till reservanternas förslag.

Häruti instämde herr *Svensson* från Karlskrona.

Herr Alsterlund: Jag skall be att få återtaga mitt yrkande och i stället få instämma i herr Ivar Månssons.

Herr Lasse Jönsson: Talaren på örebrobanken sade, att vi icke borde undertrycka en opinionsyttring, som kammaren nu borde uttala, och så yttrade han derjemte, att reservanternas förslag icke är något värnpligtsförslag. Ja, detta sista är rätt, men det är just det som är det farliga, att det icke af reservanternas förslag framgår, huru långt de vilja gå in på värnpligtens väg. Hade detta framgått tydligt, så hade man vetat något bestämdt, men skola vi på så lösa boliner uttala, att vi vilja gå en annan väg än den som Kongl. Maj:t föreslagit, så komma vi in på en farlig väg, ty det blir då icke ett bestämdt uttalande af Riksdagen, utan endast lösa ord, och Kongl. Maj:t kan icke veta, hvad Riksdagen menat dermed.

Herr Göransson: Herr talman! Det var en talare, som för en stund sedan yttrade, att enligt hans åsigt största delen af dem, som i går röstade för afslag, gjort detta för de 90 dagarnes skull. Då jag icke hade ordet i går, vill jag nu tillkännagifva, att jag också röstade för afslag, men icke för de 90 dagarnes skull, utan hufvudsakligen därför, att genom detta förslag visserligen grundskatterna skulle hafva blifvit fullständigt afskrifna, men indelningsverkets börda blott till en del, ty åtskilliga af dem, som nu tyngas af indelningsverket, skulle få behålla sina bördor till en oviss framtid.

Hade ett fullständigt förslag till ny härordning förelegat, skulle jag icke hafva tvekat för de 90 dagarne, ty jag är öfvertygad om att vi komma dit förr eller senare.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf herr talmannen propositioner: 1:o på bifall till utskottets hemställan; 2:o afslag derå och bifall i stället till herr Perssons i Mörarp med fleres reservation i dess helhet; och 3:o, bifall till herr Månssons under öfverläggningen framställda förslag. Herr talmannen fann den sistnämnda propositionen hafva flertalets mening för sig, men som votering begärdes, blef, sedan till kontraposition antagits yrkandet om bifall till förenämnda

Angående reservation, nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:
ordnande af landtförsvaret.

(Forts.)

Den, som beträffande punkten I i statsutskottets utlåtande n:o 39 afslår så väl de i utlåtandet till behandling upptagna delar af Kongl. Maj:ts proposition n:o 1, i hvad den rör fjerde hufvudtiteln, som utskottets i punkten I gjorda framställningar, i hvad de afse förändringar i landtförsvarets organisation och nu utgående anslag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den af herrar A. Persson m. fl. vid utlåtandet fogade reservation i dess helhet.

Omröstningen visade 127 ja och 82 nej; och hade kammaren alltså fattat sitt beslut i enlighet med ja-propositionens innehåll.

Punkterna II och III biföllos, hvarefter utskottets *slutanmälan* lades till handlingarne.

§ 4.

Angående Till kammarens afgörande förelåg vidare statsutskottets utlåtande
afskrifning n:o 40, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afskrifning
af de å viss af de å viss jord hvilande grundskatter m. m. äfvensom inom Riks-
jord hvilande dagen väckta förslag i dithörande ämnen.
grundskatter
m. m.

I fråga härom anförde:

Herr Persson i Mörrarp: Då den förutsättning, under hvilken utskottet gjort sin hemställan om bifall till Kongl. Maj:ts förslag, genom det af kammaren sistlidne gårdag fattade beslut förfallit, hemställer jag, att kammaren behagade afslå utskottets ifrågavarande hemställan i mom. A., men bifalla hvad utskottet hemställt under mom. B, samt att kammaren måtte göra detta utan föregående uppläsning af momenten.

Med bifall till detta yrkande aflog kammaren utskottets hemställan under mom. A, men biföll hvad utskottet hemställt under mom. B.

Utskottets *anmälan å sid. 4 i utlåtandet* lades till handlingarne.

§ 5.

Härefter förekom till behandling statsutskottets utlåtande n:o 41, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändring i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna den 5 juni 1885 äfvensom inom Riksdagen väckta motioner i samma ämne.

*Angående
lindring i
rustnings-
och roterings-
besvärerna.*

Efter föredragning af detta ärende anförde:

Herr Persson i Mörarp: Med åberopande af de skäl, jag nyss anført, anhåller jag, att kammaren måtte besluta afslag å utskottets hemställan i punkten I, men bifall till utskottets hemställan under punkterna II och III.

Vidare yttrades ej. *Punkten I* afslogs; hvaremot *punkterna II och III* biföllos.

§ 6.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande n:o 4, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition n:o 4 om ändring i förordningen den 14 september 1883 angående bevillning af fast egendom samt af inkomst, dels ock två inom Andra Kammaren väckta motioner, n:o 149 af herr A. Svensson i Edum om antagande af vissa bestämmelser rörande bevillning af jordbruksfastighet, samt n:o 168 af herr J. Bratt m. fl. om ändring i förenämnda förordning.

*Om ändring
i gällande
bestämmelser
om bevillning
af fast egen-
dom samt
af inkomst.*

Kongl. Maj:t hade i sammanhang med till Riksdagen aflåtna propositioner angående afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter m. m. samt angående ändring i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna den 5 juni 1885 uti proposition n:o 4, hvilken blifvit till utskottet hänvisad, föreslagit Riksdagen att, under förutsättning att först omförmälda propositioner vunne Riksdagens bifall, besluta:

att § 1 i förordningen den 14 september 1883 angående bevillning af fast egendom samt af inkomst samt § 17 i den vid samma förordning fogade instruktionen för taxeringsmyndigheterna skola erhålla följande förändrade lydelse:

§ 1 i nämnda förordning.

För all inom riket belägen *fast egendom*, hvartill ock räknas *frälseränta*, skall, med de undantag, som i § 4 upptagas, bevillning utgöras efter fastighetens uppskattade värde.

Denna bevillning utgår:

a) för *jordbruksfastighet* med sex öre för hvarje fulla etthundra kronor samt

b) för *all annan fastighet* och *frälseränta* med fem öre för hvarje fulla etthundra kronor af uppskattningsvärdet.

Om ändring
i gällande
bestämmelser
om bevillning
af fast egen-
dom samt
af inkomst.

(Forts.)

§ 17 i instruktionen.

Vid tillämpning af § 11 mom. 1 i bevillningsförordningen, angående befrielse från eller lindring i bevillning för inkomst af kapital eller arbete, skola så väl den behållna afkomsten utaf skattskyldig tillhörande fast egendom som ock inkomsten af sådan särskildt beskattad rörelse, som drifves i bolag eller idkas å annan ort än den, der den skattskyldige är mantalsskrifven, tagas i beräkning vid bestämmandet af hans sammanräknade årsinkomster, hvarvid i fråga om fast egendom iakttages, att inkomst af jordbruksfastighet beräknas till 6 procent och inkomst af annan fastighet till 5 procent af taxeringsvärdet. Om sålunda skattskyldig finnes i sin mantalsskrifningsort hafva t. ex. 450 kronors inkomst af kapital eller arbete samt tillika eger stadsfastighet, taxerad till 2,000 kronor och hvilken alltså bör upptagas till 100 kronors afkomst, så att hans sammanräknade årsinkomst uppgår till 550 kronor, får väl enligt föreskriften i det ifrågavarande momentet, jemfördt med hvad ofvan sagts, sådan skattskyldig tillgodonjuta fullständig eftergift af bevillning å förstnämnda 450 kronor; hvaremot, derest den skattskyldige har 1,100 kronors inkomst af kapital eller arbete, 400 kronors inkomst af aktier samt derjemte eger jordbruksfastighet till ett taxeringsvärde af 5,000 kronor med 300 kronors deraf beräknad afkomst och således i sammanräknade årsinkomster åtnjuter tillhoppa 1,800 kronor, bevillning kommer att, utan medgifvande af något afdrag, honom påföras för hans först berörda inkomst af 1,100 kronor o. s. v.

Vidare hade i en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 149, herr *A. Svenson* i Edum hemställt, bland annat, att, i händelse Riksdagen beslutade höja bevillningen för jordbruksfastighet, olika benämningar på den hittills gällande och på den förhöjda måtte antagas.

Utskottet hemställde:

»att Riksdagen, under förutsättning att Riksdagen, rörande nu föreliggande fråga om ändring i gällande värnpliktslag eller ock ny härordning och ny värnpliktslag äfvensom om afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter samt om ändring i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären den 5 juni 1885, fattar beslut, som vinner Kongl. Maj:ts godkännande, måtte, med afslag å herr Svensons motion i den del, densamma nu varit föremål för utskottets behandling, bifalla hvad Kongl. Maj:t föreslagit rörande ändringar i § 1 i förordningen den 14 september 1883 angående bevillning af fast egendom och af inkomst samt § 17 i den vid samma förordning fogade instruktionen för taxeringsmyndigheterna.»

Efter uppläsande häraf anförde:

Herr *Johansson* i Noraskog: Med anledning af det beslut, som kammaren i går fattade i värnpliktsfrågan, hvarigenom »förut-sättningen» till bevillningsutskottets nu föredragna hemställan bortfallit, tager jag mig friheten anhålla, att kammaren behagade afslå förevarande betänkande.

Herr Forsell: Under gårdagens debatt förspordes från en talare klander mot det af regeringen framlagda förslaget till beviljning för inkomst af jordbruksnäringen och dess rörelsekapital, för den händelse grundskatterna och rustnings- och roteringsbesvären skulle afskrivas. För så vidt jag hörde rätt, erhöles från statsrådsbänken det svar, att mot de grunder, efter hvilka skatteförslaget vore upp-gjort, något klander förr icke försports. Det är detta uttalande, som i dag uppkallat mig.

Mine herrar! De penningebelopp, som grundskatterna och roteringsbesvären representera tillsammans med de ytterligare kostnader, som ovilkorligen krävas för försvarets styrkan, äro så betydliga, att det är en tvingande nödvändighet, att de, som skola öfvertaga dessa bördor, blifva beskattade efter *rättvisa* och *hållbara* grunder. Under gårdagens debatt uttalade också en talare på upsalabänken, herr professor Boëthius, den förhoppningen, att, som han sade, öfverklassen ej skulle undandraga sig dessa bördor, och från herr vice talmannen hördes äfven mycket beaktansvärda ord, då han antyde att »bördorna borde lika delas» och »folket borde skattläggas lika». Det vore väl, om dessa beaktansvärda ord komme till sin fulla rätt, då skattebytet en gång skall ske. De folkklasser, som till väsentlig del komma att få öfvertaga de bördor, som skola lyftas från jordbruket, motse med bekymmer och oro den dagen; och jag kan försäkra herrarne, att om de kände rätta innebörden af det förslag till beviljningsförordning, som nu föreligger, skulle dessa bekymmer för visso icke lättas. Det finnes andra intressen än *storjordbrukets*, som böra tillgodoses, och om nu grundskatter och indelningsverk bortfalla, bör väl den näring — storjordbruksnäringen —, som haraf skörda fördel, deltaga efter rättvisa grunder uti de direkta skatterna.

Jag kan icke på något sätt gilla den skattenorm, som regeringen lagt till grund för beskattningen af jordbruksnäring och dermed för-enadt rörelsekapital; ty denna skattenorm leder till orimligheter. Den leder derhän, att våra skattekräftigaste jordegare lemnas, i hvad deras arbete beträffar, alldeles obesattade, och att de endast delvis få erlägga skatt för sitt rörelsekapital, då deremot de mindre jordbrukarne få genom det 6:te öret erlägga skatt för dessa skattefaktorer. Det är dessa, som icke hafva inkomst af sina små gårdar, äfvensom den arbetande klassen jag vill skydda.

Jag skall icke uppehålla herrarne länge, men jag beder att få belysa detta förhållande med ett enda exempel, och vill då hemta detta exempel från förhållanden, som existera i min hembygd.

Der finnes en godsegare, hvars egendom är uppskattad till 200,000 kronor. Denne man skall enligt det nu framlagda förslaget betala 1 öre per 100 kronor i skatt för sitt rörelsekapital och för de förmåner, han åtnjuter af egendomen. Detta gör för hela egendomen sammanlagdt 20 kronor. Dessa 20 kr. representera en årlig inkomst af 2,000 kronor. Vilja vi nu göra klart för oss, huru mycket af detta belopp faller på hans rörelsekapital, och huru mycket belöper sig på hans eget arbete, böra vi undersöka, huru stort denne manns rörelsekapital är. Jag kan då säga herrarne, att jag med säkerhet vet, att det icke understiger 50,000 kronor. Frågar man då, huru mycket

Om ändring i gällande bestämmelser om beviljning af fast egen-dom samt af inkomst.
(Forts.)

Om ändring
i gällande
bestämmelser
af fast egen-
dom samt af
inkomst.

(Forts.)

ett kapital af 50,000 kronor lemnar i beskattningsbar inkomst, så är svaret 2,500 kronor, och för dessa 2,500 kronor är skatten, som be- kant, 25 kronor. Här af framgår, att efter föreslagna skattenormen blifver den mannens rörelsekapital icke till fullo beskattadt efter för inkomst af kapital gällande beskattningsgrund och att produkten af hans eget arbete lemnas alldeles obeskattad.

Jag frågar herrarne, om detta är rättvist? När vi nu skola byta skattesystem, därför att, som man säger, grundskatterna äro orättvisa, och när roteringen skall tagas bort eller betalas, därför att äfven den anses orättvis, vill jag vidare fråga, om det kan vara klokt antaga ett skattesystem, som i sin tillämpning verkar på sätt jag nyss antydt och så medelst utså frö till framtida tvister. Jag tror icke detta är lämpligt eller går an.

Jag har hemtat stöd för ohållbarheten af föreslagna skattelagen jemväl uti den reservation, som är afgifven af bevillningsutskottets aktade och kunnige vice ordförande, herr Johansson i Noraskog. Det heter der:

»Den af Kongl. Maj:t föreslagna beqvämlighetsåtgärden för be- villnings utgörande af jordbruksrörelse skulle ännu mera komma att öka de klagomål öfver ojemn och orättvis beskattning, hvilka allt jemt förnimmas, i synnerhet som förslaget derjemte lider af det be- tänkliga felet, att den *verkliga* förmögenheten och de *stora* inkom- sterna i många fall icke skulle drabbas af den beskattning, som der- af borde rätteligen utgöras.»

Mine herrar! Det är beaktansvärda ord, och jag vill hoppas och tro, att de skola bemärkas och vinna tillbörligt afseende.

För så vidt jag förstår bedöma, finnes icke mer än en enda skatte- norm att gå efter, och det är den, som beskattar *hvarje person* för sig efter den *inkomst*, han *verkligen har af sitt arbete, af sitt kapital eller af andra förmåner*. Jag har velat begagna detta tillfälle för att uttala dessa mina åsigtter, och jag har gjort det under den förhopp- ning, att när regeringen härnäst framlägger förslag, som afse försva- rets stärkande och grundskatternas och roteringens bortlyftande i sammanhang dermed, jemväl måtte komma ett förslag till bevillnings- stadga, bygd på nu antydda grunder, och som rättvisare träffar för- mögenheten än den nu föreslagna, på hvilket jag anhåller om afslag.

Herrar *Hedin, Thernænius, Falk, Hammarström* och *Linder* förklarade sig instämma med herr Forsell.

Vidare yttrade:

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen: Jag vill erkänna, att jag i går fälde det yttrandet, att vid detta förslag icke gjorts några egentliga anmärkningar, och att det var upprättadt af skatteregleringskomitén. En föregående regering har framkommit med ett liknande förslag; vid sista riksdagen förelåg detta förslag, och nu föreligger det åter. Att det vid förra riksdagen yttrades betänkligheter mot detsamma af den siste talaren, vill jag

påminna mig — och kanske af någon mera. Jag tror, att *han* gjorde Om ändring i gällande bestämmelser om beviljning af fast egendom samt af inkomst. (Forts.)

Frågan kan visserligen synas vara af betydande vikt. Men hvar man vet, att det är omöjligt att draga någon inkomst af en jord-egendom utan att hafva inventarier och rörelsekapital. Skulle rörelsekapitalet beskattas till sitt fulla värde eller efter en viss lämplig procent allt efter det högre eller lägre värde, det kan hafva för fastigheten — och i allmänhet har det ganska högt värde för jordbruksrörelsen — så kan det hända, att man derigenom åstadkommer, att uppskattningen af egendomen måste sänkas, därför att uppskattningen af jorden måste vara beroende på den afkastning, som jorden lemna. Men hvilken afkastning kan jorden lemna utan inventarier m. m.? Jorden är ett dödt kapital, som icke har något värde, för så vidt man icke har något rörelsekapital eller inventarier.

Det är dessa 2 saker, som sammanhånga så väsentligt, att, om man skulle uppskatta rörelsekapitalet för sig, så föreställer jag mig, att det skulle inverka icke så litet på värdet af jordbruksfastigheten.

Att jorduppskattningen varit jmförelsevis låg i landet, har berott på den sträfvan man haft i taxeringsnämnder och beviljningsberedningar att göra rättvisa åt det förhållandet, att största delen af svenska jorden är så hårdt in-tecknad, att den icke kan bära några utgifter utöfver räntorna, och att den lemna föga öfverskott öfver dessa räntor. Jag erkänner visserligen, att dessa in-tecknings-skulder icke kunna få frändragas vid jordens uppskattning, men jag tror i alla fall, att, om jorden är hårdt skuldbelastad, verkar skulden så, att taxeringen icke blir så hög som den annars skulle vara.

Det finnes en mycket viktigare omständighet i afseende å beskattning af jord än den af den föregående talaren vidrörda. Den saken, jag menar, hör visserligen icke till ämnet, men jag ber dock att få nämna den i detta sammanhang. Det är beskattningen af skog, densamma afkastning, sågverksrörelse o. s. v. Förhållandet mellan skogens kapitalvärde och den vinst, som erhålles, beaktas icke tillräckligt vid beskattningen, och det är också mycket svårt att träffa det rigtiga af sådan skogsinkomst, det veta vi. Detta har gifvit Kongl. Maj:t anledning att genom en särskild komité föranstalta om utredning af dessa förhållanden. Vissa myndigheter ha ännu ej hunnit yttra sig öfver komiténs förslag, men jag föreställer mig, att densamma till nästa riksdag kan framläggas och blifva föremål för Riksdagens pröfning.

Frågan är mycket svårlöst, men äfven mycket betydelsefull i afseende å statens inkomster, såsom jag i går antydde.

Herr Fredholm från Stockholm: Herrarne torde kanhända hafva observerat, att jag icke varit närvarande inom utskottet, då denna fråga der behandlades. Orsaken dertill var den, att denna viktiga fråga alldeles oförberedt föredrogs inom utskottet och der afgjordes så skyndsamt — på mindre än en timme — att jag var beröfvad möjligheten att förbereda mig, hvarför jag ock vid frågans afgörande icke kunde ingå i något slutligt bedömande af densamma.

Denna fråga är i mina ögon af den särskilda betydelse, att jag

Om ändring i gällande bestämmelser om bevilning af fast egen-inkomst. anser densamma vara den viktigaste fråga, som Riksdagen kan komma att företaga till behandling. Här gäller det en genomgripande reform i hela vårt skatteväsende. För min enskilda del skall jag be att få Kongl. Maj:t tänkt lösa denna fråga.

(Forts.)

Jag vill nu icke inlåta mig på det sätt, som enligt mitt förmanande är det rigtiga; men när herr statsrådet och chefen för finansdepartementet i går yttrade: att man, då det vore fråga om införande af nya skattetitlar och nya skatteobjekt, borde hemta exempel från utlandet, så torde Kongl. Maj:t också kunna och böra vid reformerandet af redan befintliga vända sig till utlandet för att der hemta föredömen, exempelvis från Sachsen, hvilket land i många år haft en bevilningsstadga, som enligt mångas omdöme löst bevilningsfrågan på ett ganska tillfredsställande sätt. Till nytta för saken torde man äfven böra inhemta kännedom om den lag, som utfärdades i juni månad förlidet år för konungariket Preussen, hvilken lag löst frågan om inkomstskatt och direkt bevilning i hela dess omfattning.

Herr Petersson i Runtorp: Den talare, som började diskussionen i denna fråga, yttrade dervid ungefär detsamma som vid frågans behandling förlidet år, vid hvilket tillfälle jag tog mig friheten att bemöta honom. Han började sitt anförande med det påståendet, att man borde söka att fördela bördorna lika. Ja, den satsen var nog fullkomligt riktig. Men då han talade om, att då man ginge att lyfta skatterna från jordbruket, borde man i sammanhang dermed pålägga detsamma nya skatter, så har han helt visst tagit fel i sin uppfattning om skattebördornas fördelning. Det förhåller sig härmed så, som herr statsrådet och chefen för finansdepartementet mycket riktigt sade, att hvarje hemman enligt bevilningsförordningen blefve uppskattadt efter dess värde, och att detta värde upptages efter köpehandlingen, hypoteksvärderingen samt hemmanets afkastning eller inkomst, men, såsom herr statsrådet erinrade, utan inberäkning af rörelsekapital eller de inventarier, som behövas för att kunna bereda sig någon inkomst af jorden och äro ett gifvet vilkor för att jordbruket skall kunna gifva någon afkastning. När dertill kommer att, på sätt utskottet föreslagit, man beräknar afkastningen af jorden till 5 procents kapitalvärde och beräknar en procent för inventarierna, eller inkomstbevilning om man så vill, ehuru man kan ifrågasätta om icke i vanliga fall man icke kan sätta afkastningen till mer än 4 procent af fastighetsvärdet, med hvilket resultat man ju kan få nöja sig, ja äfven med mindre, — så kan man icke annat än betacka sig för det sätt, hvarmed man vill afhjelpa denna orättvisa beskattning, då man föreslår att pålägga nya, motsvarande skatter. En sådan hjälp är ej mycket att tacka för, och jag tror att de, som påyrka något sådant, icke hafva reda på de rättsbegrepp, som äro förbundna med grundskatterna och indelningsverkets tillkomst. De förra äro enligt mitt förmanande icke annat än hvad man förstår med bevilning, hvars ändamål för länge sedan upphört. Det senare grundar sig på kon-

trakt med frihet från krigstjenst för rust- och rotehållare, som för längesedan brutits från statens sida och senast fullständigt genom antagandet af allmän värnpligt.

Jag tror icke att staten förlorar på att man söker åstadkomma en så rättvis beskattning som möjligt. Det föreliggande förslaget har träffat på en ganska god medelväg; och om de förutsättningar funnes nu, hvarpå det grundar sig, så skulle jag yrka bifall till det samma. Jag vet väl, att man från vissa sidor icke kan hålla tillbaka det gamla talet om att skänka bort grundskatterna till jordbrukarne i sammanhang med frågan om indelningsverkets upphäfvande. Jag tycker att den saken blifvit så grundligt vederlagd, att man icke borde behöfva vidare tala derom, ej heller om grundskatternas och indelningsverkets uppkomst och deras innebörd. Här kan således icke längre vara fråga om någon skänk, då jordbrukarne få deltaga i kostnaderna för krigsöfningarna lika väl som andra samhällsklasser.

Jag är för öfrigt förvissad om att jordbrukarne icke skola neka till att deltaga lika med andra samhällsklasser i skatt för fastighet samt för inkomst, der någon sådan beskattningsbar finnes. Vid sådant förhållande, och då jag är öfvertygad om att herr Forsell icke mycket har deltagit i jordbruksbestyr och således icke heller har någon erfarenhet, på hvilken han kan grunda sina klagomål, anhåller jag att, som frågan nu föreligger, få yrka afslag å betänkanudet.

Herr Forsell: Blott ett par ord. Herr Nils Petersson talade om 5 procent. Jag vet icke hvad han härmed menar.

Fastighetsbevilningen är föreslagen till 5 öre på 100 kronor af värdet eller $\frac{1}{20}\%$ och derutöfver 1 öre för 100 kronor af värdet såsom skatt för inkomst af jordbruksnäringen och dess rörelsekapital.

Då bevilningsförordningen säger, att en närings- eller fabriksidkare skall skatta för eget kapital, som användes i och för fabriken eller näringsens bedrifvande, så föreställer jag mig att det icke är annat än öfverensstämmande med rättvisa, att så väl jordbruks- som fabriksidkaren får skatta efter samma grunder, och således den ene som den andre för eget i rörelsen nedlagdt kapital.

För att visa att det icke öfverallt i landet är så illa bestäldt med småjordbrukarne som herr Nils Petersson framhållit, skall jag tillåta mig att anföra ett exempel från en bygd, som äfven torde kunna räknas till en bland de fattiga bygderna. Jag besökte vid ett tillfälle under en resa der en hemmansegare? Mannen var anlagd för att politisera, och då han fick höra att jag var riksdagsman, så började han med en hel del spörsmål, jag å min sida gjorde honom några sådana tillbaka, angående hemmanets nuvarande skatter, taxeringsvärde m. m., och fick till svar, att han erlade för hemmanet en skatt af omkring 40 kronor i ett för allt; att hemmanet vore taxerad till 3,000 kronor, att han på gården kunde föda 3 hästar, 6 kor, samt att gården visserligen kunde föda ännu flera kreatur, men att han ej ökat antalet, emedan han ville föda sina kreatur väl. Då jag vidare omtalade för honom att, i händelse af bifall till Kongl. Maj:ts förslag om afskrifning af grundskatterna m. m. samt af rustnings- och rote-ringsbördan, hans utgifter för hemmanet skulle nedgå till 1 krona

*Om ändring
i gällande
bestämmelser
om bevilning
af fast egen-
dom samt af
inkomst.
(Forts.)*

Om ändring i gällande bestämmelser om bevillning af fast egendom samt af inkomst. (Forts.)

80 öre, så uttryckte han häröfver sin förvåning och trodde det knappt möjligt. Jag skulle kunna nämna flera sådana fall. För öfrigt vill jag säga herr Nils Petersson, att jag deltagit i beskattningsfrågor under en tid af mer än närmare 30 år, och att jag nog känner till dem lika väl som herr Nils Petersson.

Jag skall ej vidare upptaga kammarens tid.

Herr *Domeij* instämde häruti.

Herr *Stjernspetz*: Herr talman! Då en egendom skall taxeras, så är det ju alldeles gifvet, att taxeringen skall bestämmas efter egendomens afkastning genom det på densamma nedlagda arbetet. Herr Nils Peterssons yttrande angående fem procent afkastning blef helt och hållet missförstådt af herr Forsell. Herr Nils Peterssons mening var nemligen den, att inkomsten af ett hemman icke alltid uppgår till 5 % af dess taxeringsvärde. I likhet med herr Nils Petersson och i motsatts till herr finansministerns yttrande, vill jag påstå, att alla hemman och landegendomar, öfver hufvud taget, äro mycket högt uppskattade och med mycket få undantag kunna afkasta mer än 5 % af bevillningstaxeringsvärdet. Jag vet särskildt, att i mitt granskning icke finnes någon egendom, som ger större inkomst än 3 å 4 procent å detta värde. Således måste jag anse, att landegendomen är ganska högt uppskattad i vårt land och utan afdrag för skulder eller räntor. Rörelsekapitalet är nedlagdt i redskap och kreatur, såsom plogar, harfvar, tröskverk och dragare m. m. Detta motsvarar ungefär hvad en fabriksidkare har nedlagt på maskiner. Aldrig har jag dock hört, att denne senare blir beskattad för värdet af den redskap, hvarmed han bedrifver sin handtering, och lika litet läser väl jordbrukarens förlagskapital, som, på sätt jag nyss nämnde, blifvit nedlagdt å redskap och maskiner m. m., som äro oundgängligen nödvändiga för att frambringa någon afkastning, påläggas särskild beskattning. Jag tror därför, att den af Kongl. Maj:t föreslagna grunden är alldeles riktig.

Herr *Petersson* i Runtorp: Det var icke utan en viss förvåning, som man hörde huru som den nästföregående talaren, oaktadt han så många år varit med om taxeringar, ändock ville påstå, att fabrikssegarne skattade för byggnader och maskiner för fabriken med inkomstbevillning. Jag hade verkligen trott, att han hade bättre reda på bevillningsstadgan, än han nu visat sig hafva.

Herr *Elowson*: För den händelse en afskrifning af grundskatt samt roterings- och rustningsbesvären skulle företagas, synes det mig nödvändigt att bereda statsverket inkomst i stället för nämnda skattetitlar. Det enklaste torde vara att på *all* jordegendom lägga en fastighetsskatt, motsvarande det belopp, som influtit genom grundskatterna samt från indelningsverket, betraktadt såsom skattebönda. Fastställandet af bevillning för inkomst af jordbruksrörelse blir alltid förenadt med praktiska svårigheter. Deremot synes det, som skulle införandet af en verklig fastighetsskatt å jordegendom vara å ena

sidan berättigadt och å andra sidan temligen lätt verkställbart. En dylik skatt bör utgå i viss proportion till taxeringsvärdet, som väl allmänneligen bestämmes af egendomens afkastning. Detta är öfverensstämmande med andra staters lagstiftning. Och jag skall be att i det afseendet få meddela några uppgifter. I Österrike skedde en reglering af grundskatterna under Maria Teresias tid. Man gick dervid till väga på det sätt, att man bibehöll skattens belopp i de särskilda landsdelarne, men sökte åstadkomma en rättvisare grund för dess fördelning, hvartill äfven hörde, att den förut skattefria jorden fick sig skatt pålagd. Sedermera har genom ett plakat af den 16 oktober 1849 grundskattens belopp blifvit bestämd till 16 % af jordens rena afkastning.

I Preussen har beskattning af jordegendom blifvit reglerad genom en lag af den 27 maj 1861. Enligt denna utgår skatten af jordegendom med 8 procent af jordens afkastning.

I Frankrike beslöts genom lag af den 23 november 1790, att en skatt af 240 millioner francs skulle läggas på all fast egendom. Skatten beräknades komma att utgå med 20 procent af afkastningen. Sedermera har skatten blifvit nedsatt och utgjordes år 1883 med högst 10 procent af den rena afkastningen; och uppgick inkomsten deraf till något mer än 170 millioner francs.

Man finner att dessa exempel borde leda till efterföljd. En beskattning af jorden är i och för sig riktig. Då nya inkomster krävas för ett ordnande af landets försvar, är det ock nödigt, att jordbruksbeskattningen ordnas på ett sådant sätt, att derigenom ett nämnvärdt tillflöde till statskassan beredes.

Herr Persson i Vadensjö: Det förvånade mig i hög grad, att herr Forsell varit med så länge vid taxeringar. Då han det varit, borde han hafva reda på hithörande frågor något bättre än nu tycks vara fallet.

Att en egendom af den storlek han omnämnde skulle erlägga en skatt af endast 1 krona 80 öre, tror jag vara ett fullkomligt enastående exempel.

Han yttrade vidare, att det vore obilligt, att den landtbrukare, som hade ett rörelsekapital på 50,000 kronor, ej för detsamma skulle erlägga någon bevillning. Ja, mine herrar, huru många landtbrukare är det, som hafva ett rörelsekapital af 50,000 kronor och som hafva detta kapital skuldfritt. Det torde nog, om en jordbrukare har ett så stort rörelsekapital, kunna hända, att han på denna besättning har 49,000 kronor skuld. Men om det nu någon enda gång skulle inträffa, att han har denna lösegendom gravationsfri, så må han väl, om hans affär är god, kunna få något öfver. Men jag vädjar till herrarne: får han då icke erlägga bevillning för detta? Jo, det får han. Jag förstår därför icke, huru man kan gå så långt som herr Forsell att påstå, att landtbrukarne gå fria från skatten. Det har nog på sista tiden visat sig, att jordbrukarne icke äro de, som haft de bästa dagarne. Derfor tycker jag, att det är oegentligt att framdraga ett sådant enstaka exempel, kanske det enda, som finnes i

*Om ändring
i gällande
bestämmelser
om bevillning
af fast egen-
dom samt
af inkomst.*
(Forts.)

Om ändring i gällande bestämmelser om bevillning af fast ejendom samt af inkomst. (Forts.)

hela Sverige, under det så många exempel på motsatsen kunna framläggas.

Jag har endast velat inlägga en gensaga mot herr Forsells yttrande och har icke något yrkande att göra.

Herr Gumælius: Då nu öfverläggningen en stund pågått om en fråga vid sidan af den föredragna, och man varit i tillfälle från ömse sidor uttala och motivera sina meningar i sidofrågan, tillåter jag mig hos herr talmannen och kammaren hemställa, om ej tiden är inne att återgå till den föredragna punkten, beträffande hvilken jag under nuvarande förhållanden finner skäl yrka afslag.

Herr Williamson: Jag har i många år varit jordbrukare och äfven under loppet af många år varit ordförande i bevillningsberedningen i min ort. Derunder har jag i motsats mot talaren på elfsborgsbänken funnit, att det vanligen är jordbrukarne, som blifva högst beskattade. Deremot har jag såsom bevillningsberedningsordförande funnit, att det ofta är mycket svårt att komma åt quarnegare och dylika industriidkare vid beskattningen; åtminstone är detta förhållandet i min ort. I den trakt, der jag bor, finnes det visserligen inga mycket stora jordbrukare, men dock flere temligen stora, och de äro så högt beskattade, som de möjligen tåla vid. Om man anställer en jämförelse mellan hvad stad och land skatta, så tror jag, att man skall finna, att landet är vida mer betungadt. I närheten af min hemort finnes det ett distrikt i Marks härad, der skatterna uppgå till 15 à 18 gånger bevillningskronan, och detta måtte väl vara tillräckligt. Rörelsekapitalet i jordbruket är verkligen icke så stort, som mängen tror. Jordbrukarne äro mera betryckta än de flesta tro. Det är detta, jag velat säga, för att nedlägga min gensaga mot förste talarens framställning, som tycktes gå ut derpå, att jordbrukaren dansar på rosor och att han icke är beskattad i proportion till sin inkomst.

Jag har ingen särskild framställning att göra.

Herr Sjö: Herrarne torde erinra sig att, då den förste talaren, som i afton i föreliggande fråga haft ordet, hvilken nu likasom under förlidets års riksdag i samma fråga förordat en orimligt hög och obillig bevillning för jordbruksfastigheter — detta hans förslag vid fjorårets riksdag betecknades af en framstående talare med, som om det i sjelfva verket innebure en ny slags afskrifning, nemligen af jordegarna från deras egendomar inom en alldeles icke oöfverskådlig framtid. Jag undrar just därför, hvad man skulle säga, om man komme i den ställning, att hemmansegareklassen blefve afskrifven, och man kanhända komme derhän att, som herr Bexell i går påpekade, »angående bevaringsynglingarne och befalet», att landbrukarne i anledning af höga och tryckande skatter emigrerade och lemnade embets- och tjänstemännen hemma.

Jag tror icke att denne talare, som nu ytterligare ifrar för att betunga jordbruksnäringen med höjda skatter, då skulle rosa sina förslag, om de till följd deraf hade en sådan verkan. Helt säkert skulle

det blifva denne person och de med honom liktänkande, som komme till att draga det kortaste strået. För öfrigt förenar jag mig i herr Gumælii yrkande.

Om ändring i gällande bestämmelser om bevilning af fast egen- dom samt af inkomst.

Herr Ola Bosson Olsson: Jag skall endast be att få yttra några ord.

Den förste talaren meddelade, så vidt jag hörde rätt, att han varit bevillningsberedningsordförande under en lång följd af år. Är förhållandet sådant, som jag uppfattat detsamma, så förundrar det mig storligen, att Konungens befallningshafvande kunnat utnämna en sådan person till ordförande och beklagar äfven det bevillningsdistrikt, der han fått förordnande att vara ordförande, då han har så litet reda på den sak, som han såsom ordförande i bevillningsberedningen har att förvalta, att han icke vet att maskinerna i fabriker icke beskattas. Han påstod, att de skola beskattas, och detta ger mig anledning tro, att han har bra litet reda på dessa förhållanden.

I händelse talaren endast varit kronoombud i taxeringsnämnden, så kvarstår icke dess mindre mitt beklagande hvad taxeringsdistriktet beträffar.

(Forts.)

Herr Forsell: Då jag nu icke kan vara belåten med att taga emot allt möjligt här i afton, så skall jag be att få svara den siste talaren några ord.

För det första ber jag få nämna, att jag aldrig sagt, att jag varit ordförande i någon bevillningsberedning, ehuru jag visserligen varit det, utan blott, att jag under en lång följd af år deltagit i beskattningsfrågor, och vill jag nu tillägga, att detta varit såsom kronans ombud.

Hvad beträffar påståendet, att jag skulle vara okunnig om att fabrikernas maskiner icke beskattas, får jag erinra om, att jag blott sagt att industriidkare få skatta för deras i affären nedlagda rörelsekapital. Detta tyckes herr Olsson ej känna till. Herr Nils Petersson yttrade något i samma väg.

Jag fäste nyss enskildt hans uppmärksamhet på, att föreskrift härom finnes uti bevillningsförordningen, och vill nu upprepa detta för eder. Hvad ni i öfrigt sagt förtjenar ej svar.

Herr Bengtsson: Jag tror, att de ursäkter, den siste talaren nyss gjorde, voro ganska klena. Jag tror verkligen, att han första gången han hade ordet yttrade, att industriidkarne uppskattas för sina maskiner, men jag skall dock icke tvista med honom härom. Emellertid har han förklarar, att industriidkarne beskattades icke allenast för fastighet och inkomst, men äfven för rörelsekapital. Det är visserligen sant, att industriidkaren uppskattas både för fastighet och inkomst, men herr Forsell borde väl hafva reda på, att han vid uppskattningen för inkomsten af sin rörelse enligt bevillningsförordningen är berättigad till fem procent afdrag för det genom fastighetsbevilning beskattade, hyresvärdet motsvarande belopp, å taxeringsvärdet för fastighet, som af egaren begagnas till utöfvande af sin verksamhet, och att han eger afdraga ränta å lånt rörelsekapital.

Om ändring i gällande bestämmelser om bevilning af fast egen- dom samt af inkomst. (Forts.)

Jag tror, att herr Ola Bosson Olsson har rätt deruti, att det är sorgligt, att en person i herr Forsells ställning skall kunna uppträda och yrka på sådana orimligheter. Skulle jordbrukarne, såsom herr Forsell föreslagit, uppskattas så väl för sin jordegendom som äfven för sin lösegendom, så begriper jag icke, hur det skulle ställa sig, ty det kan hända, att jordbrukaren icke allenast upplånat större delen af det kapital, för hvilket han köpt sin jordegendom, utan äfven står i skuld för inventarierna. Jag tror, att det rättvisaste beskattningssättet för jordbruksfastighet är det, som vi för närvarande hafva. Ty att beskatta inkomsten tror jag är förenadt med så stora svårigheter, att det väl kan betecknas såsom alldeles omöjligt.

Herr Lyttkens: Jag skall anhålla att få yrka afslag på det bevillningsutskottets betänkande, som nu är föredraget, och skall jag hålla mig till det och ingenting annat. Den ärade ledamot, som började diskussionen, tycker jag förra året blifvit så tillräckligt vederlagd af bevillningsutskottet, att han kunde vara nöjd dermed och läsa igenom det en gång till.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Utskottets hemställan afslogs.

En af utskottet i slutet af betänkandet gjord *anmälan* lades till handlingarne.

§ 7.

Föredrogs vidare bevillningsutskottets betänkande n:o 5, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition n:o 5 till Riksdagen angående upphörande af de enligt gällande förordning angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter utgående bevillningsafgifter af frälseegendomar och lotshemman, dels ock en af herr J. Bratt m. fl. inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 168, i hvad den rörer samma ämne.

Ordet lemnades till

Herr Johansson i Noraskog, som yttrade: Med anledning af det vid gårdagens plenum fattade beslut angående värnpliktslagen, och då således den förutsättning bortfallit, hvarunder utskottet gjort sin hemställan, tager jag mig friheten att yrka afslag å densamma.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan afslogs.

§ 8.

Härefter föredrogs lagutskottets utlåtande n:o 33, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse af § 58 i förordningen om kommunalstyrelse på landet.

Herr Lilienberg begärde ordet och anförde: Då den förutsättning, under hvilken lagutskottet hemställt om godkännande af det föreliggande förslaget, icke inträffat, så hemställer jag, att kammaren måtte afslå betänkanDET.

Vidare yttrades icke. Utskottets hemställan afslogs.

§ 9.

Till behandling förekom statsutskottets utlåtande n:o 42, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående dispositionen af inflytande hyresinkomster från de till svenska kronans egendom i Konstantinopel hörande bodlägenheter.

Angående dispositionen af hyresinkomsterna från de till kronans egendom i Konstantinopel hörande bodlägenheter.

Uti en den 13 januari innevarande år till Riksdagen aflåten proposition (n:o 10) hade Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att, i afvaktan på den slutliga pröfningen af väckt förslag rörande ombyggnad af de till kronans fastighet i Konstantinopel hörande bodlägenheter, medgifva, dels att af öfverskotten å de från berörda fastigheter inflytande hyresinkomster finge från och med år 1893 tills vidare till svenska kyrkan i Paris användas 3,050 kronor årligen, dels ock att samma öfverskott i öfrigt måtte tills vidare reserveras och insättas i Sveriges riksbank på särskild räkning, benämnd »medel, influtna från kronans fastighet i Konstantinopel, till framtida disposition».

Utskottet hemstälde:

»att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen, i afvaktan på den slutliga pröfningen af väckt förslag rörande ombyggnad af de till kronans fastighet i Konstantinopel hörande bodlägenheter, medgifver, dels att af öfverskotten å de från berörda fastigheter inflytande hyresinkomster må för år 1893 till lönetillökning för pastor vid svenska kyrkan i Paris användas 864 kronor, dels ock att samma öfverskott i öfrigt må tills vidare reserveras och insättas i Sveriges riksbank på särskild räkning, benämnd »medel, influtna från kronans fastighet i Konstantinopel, till framtida disposition».

Efter uppläsande häraf lemnades ordet till

Hans excellens herr ministern för utrikes ärenden greve Lewenhaupt, som anförde: Uti den afgifna propositionen har Kongl. Maj:t begärt, att af inkomsterna från kronans fastighet i Konstantinopel årligen måtte få användas 3,050 kronor till svenska kyrkan i Paris. Utskottet har tillstyrkt, att 864 kronor må anvisas till löneförhöjning åt pastorn i Paris, men utskottet har afstyrkt beviljandet af det öfriga beloppet af 2,186 kronor, som är afsedt till betäckande af den brist, som förefinnes i kyrkans budget, under förklaring, att församlingen sjelf borde betäcka bristen eller balansera densamma genom upptagande af lån. Denna brist har förefunnits i församlingens budget

Angående dispositionen af hyresinkomsterna från de till kronans egendom i Konstantinopel hörande bodlägenheter.

(Forts.)

från början. Det har befunnits omöjligt att betäcka den genom enskild insamling, utan hittills har den blifvit betäckt på det sättet, att församlingen använt det kapital, som erhållits för försålda tomter. Att församlingen skall kunna erhålla nya inkomster är sålunda icke sannolikt, och kyrkorådet förklarar anledningen på följande sätt i den ansökning, som finnes bifogad propositionen: »Det kan väl tyckas, att församlingens egna bidrag till uppehållande af den kyrkliga gerningen äro obetydliga och därför både borde och kunde ökas; men gent emot en sådan mening bedja vi att få i underdånighet påpeka, dels att den ojemförligt större delen af församlingen (nära $\frac{3}{4}$) utgöres af fattiga tjenare, handverkare, handelsbiträden, studerande och artister, dels att kolonien, såsom af h. h. erkebiskopen påpekades, då anslagsfrågan 1886 behandlades i Riksdagen — »medelst donationer och sammanskott byggt en kyrka, som år 1882 färdig och skuldfri öfverlemnades till svenska staten såsom dess egendom» — dels slutligen att den dessutom samlat en understödsfond på öfver 50,000 kronor». Det enda sättet att betäcka bristen, om det skulle öfverlemnas åt församlingen, skulle vara att upptaga lån. Men det är icke möjligt för församlingen att upptaga lån utan på mycket betungande vilkor, därför att församlingen icke har någon säkerhet att bjuda. De tomter, som tillhöra kyrkan, stå i svenska statens namn, och äfven om församlingen erhöle lån, så skulle den icke ega tillgång att betala räntan, utan nytt lån vara erforderligt hvarje år, och derigenom skulden ökas. Man kan visserligen tänka sig, att svenska staten lemnade församlingen lån, det har svenska staten gjort redan förut. Då blefve till en början församlingen befriad från räntan, men sedermera, då församlingen genom försäljning af en tomt erhöle tillgångar, inbetalades lånet tillika med räntan för den tiden, under hvilken församlingen varit befriad. Om församlingen fortfarande skall balansera bristen genom lån, kommer köpeskillingen för församlingens återstående tomter att på förhand användas till de årliga utgifterna, och det finnes ingen förhoppning, att församlingen någonsin kan erhålla en hållbar ställning. För min del anser jag det bättre att nu hjälpa församlingens behof af bidrag från statsverket framdeles blifver så mycket större, och jag tror icke att det är möjligt för församlingen att för längre tid balansera bristen genom lån.

Vidare yttrade

Herr vice talmannen Danielson: Jag skall be att få nämna några ord i anledning af detta ärende. Jag vill då säga, att utskottets förslag till afstyrkande i detta fall grundar sig just på de uppgifter, som äro bifogade Kongl. Maj:ts proposition i bilagan, der det är intagen en öfversigt öfver svenska kyrkans i Paris ekonomiska ställning. Af densamma framgår, att kyrkan från 1891 har ett öfverskott af 6,737 kronor 65 öre, och att balansen är blott 76 kronor 93 öre. Då är emellertid att märka, att bland utgifterna äro upptagna reparationer med 4,299 kronor 58 öre, förbrukningspersedlar med 565 kronor och skrifmaterialier, kommissionsarfvodet m. m. med

500 kronor. Det är denna stat, som är uppgjord för kyrkan, och då har församlingen icke bidragit till sina utgifter med mer än 900 kronor. Man har ansett, att denna församling borde i någon mån likställas med andra församlingar, som icke hafva större tillgångar, men i alla fall icke slippa med ett så litet bidrag som 900 kronor. Det finnes äfven ett annat förslag till stat uppgjort, hvori finnes upptaget bland utgifterna anslag till grafvar och inventarier 600 kronor, förbrukningspersedlar liksom i det föregående förslaget 550 kronor och slutligen för förbrukningspersedlar, skatter m. m. 500 kronor. Jag är verkligen tveksam, om det kan vara lämpligt att på kyrkans stat upptaga underhållet af grafvar och inventarier. Det anses väl i allmänhet icke vara församlingens sak att underhålla grafvarne, utan det är de enskilda personerna, som denna skyldighet i vanliga fall åligger.

Nu har det påståtts, att pastorn i denna församling icke gerna kan aflönas med mindre än 10,000 francs, och då han har 2,000 kronor från åttonde hufvudtiteln och 4,320 kronor från kyrkan, så fordras det endast 864 kronor för att han skulle få den aflöning af 10,000 francs, som man ansett att han bör hafva, men då ingår deri, att han är prest äfven i de hamnar, som äro belägna vid engelska kanalen. Emellertid visar detta, att svenska staten är ganska frikostig, då den fullständigt aflönar deras prest och icke begär, att de sjelfva skola bidraga till församlingens utgifter med mer än 900 kronor. Jag tycker då, att man icke kan gå längre, så framt man icke vill gynna denna församling mer än andra församlingar. Jag tror ej, att man äfven bland de små och fattiga församlingarna skall kunna finna någon, som slipper undan med ett så litet bidrag som 900 kronor. Det är icke heller ådagalagdt, att denna församling är så fattig eller dess invånare så få, att den ej *kan* bidraga med högre belopp.

Jag tror därför icke, att man lämpligen för närvarande bör gå längre än statsutskottet föreslagit. Det finnes visserligen åtskilliga förslag till stat för kyrkan, men tager man den närvarande staten, så skall man der finna, att den icke uppvisar större brist än 76 kronor 90 öre. Under sådana förhållanden synes mig utskottet hafva haft goda skäl att för närvarande yrka afslag. Som herrarne finna, har utskottet uttalat den mening, att frågan nästa år kan komma igen. Blir det då utredt, att församlingen är så fattig och dess behof så betydliga, att ett ökad statsunderstöd är nödvändigt, så må man då taga frågan å nyo under ompröfning. Men i år tror jag icke, att något skäl föreligger, som bör föranleda Riksdagen att höja det anslag, som utskottet tillstyrkt.

Af dessa skäl ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 10.

Förekom bankoutskottets memorial n:o 8, angående reglering af aflöningsförmånerna för tjänstemännen vid riksbankens hufvudkontor.

Andra Kammarens Prot. 1892. N:o 27.

Angående dispositionen af hyresinkomsterna från de till kronans egendom i Konstantinopel hörande bodelägenheter.

(Forts.)

Herr Gumælius begärde ordet och yttrade: Då dessa olika bestämmelser, som äro upptagna i fem punkter och en mängd underpunkter, stå i så organiskt samband med hvarandra, att beslut i första punkten knappast kan fattas, utan att hänsyn tages äfven till öfriga punkter, så hemställer jag, att alla punkterna måtte uppläsas på en gång, och att, om ej annat yrkande göres, beslut må få fattas angående hela betänkandet i ett sammanhang.

Sedan herr talmannen med anledning häraf lätit i ett sammanhang uppläsa utskottets hemställan, blef densamma af kammaren bifallen.

§ 11.

Likaledes bifölls bankoutskottets härefter föredragna memorial n:o 9, i anledning af gjord ansökning om utbekommande af ränta å ett i riksbanken deponerat, men ej i behörig tid uttaget penningbelopp.

§ 12.

*Angående
förhöjdt
understöd till
f. pappers-
mästaren J.
R. Ulander.*

Företogs handläggning af bankoutskottets memorial n:o 10, angående förhöjning i det till förre pappersmästaren vid Tumba bruk J. R. Ulander anvisade årliga understöd.

Utskottet hemställde i detta memorial, att det till förre pappersmästaren vid Tumba bruk J. R. Ulander anvisade årliga understöd måtte från och med innevarande års början räknadt höjas med 200 kronor, eller till 700 kronor, att, så länge han finnes vara af understödet i behof, till honom af brukskassans medel utbetalas.

Häremot hade reservation anmälts af herrar *Månsson*, *Göransson*, *Persson* i Vadensjö och *Holmgren*.

Efter det utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Månsson: Såsom herrarne finna af betänkandet, hafva vi, några från denna kammare, icke ansett oss kunna instämma med utskottets majoritet. Vi hafva nemligen ansett, att den begärda förhöjningen icke borde ifrågakomma. Förre pappersmästaren Ulander uppbar nu af staten en pension af 500 kronor årligen; han hade varit pappersmästare omkring 20 år, när han afgick med denna pension. Nu föreslås, att pensionsbeloppet skall höjas med 200 kronor. Reservanterna ansågo, att då Ulander fått en pension å 500 kronor efter 20 års tjenst, ehuru han i sjelfva verket alls icke är berättigad till någon pension alls, har staten gjort för honom allt hvad som kan fordras. Denna pension är efter mitt sätt att se saken icke så liten; mången i vårt land får reda sig med vida mindre. Ulander har icke någon större familj att försörja, endast hustrun och en dotter, och

det har icke visats att dessa äro urståndsatta till arbete eller oförmögna att sig sjelfva försörja. Jag är öfvertygad att, om vi nu slå in på den vägen att medgifva förhöjningar af redan beviljade pensioner endast på sådana skäl, som här föreligga, komma vi att få otaligt många dylika framställningar. Ty då finnes det nog många, som kunna vara lika berättigade dertill som Ulander.

Angående förhöjdt understöd till f. pappersmästaren J. R. Ulander.
(Forts.)

Jag anser som sagdt att, då staten nu lemnar honom 500 kronor i pension, så är detta icke så litet — vi skola komma i håg, att han bor på landet, icke i Stockholm — och under sådana förhållanden synes det mig icke riktigt att bevilja detta, låt vara lilla tillskott. Det är sjelfva denna princip, jag anser oriktig. Och då inga särskilda skäl föreligga, synes det mig, som om Riksdagen icke borde ingå på denna framställning. Det är därför jag också reserverat mig mot utskottets hemställan, och ber jag därför, herr talman, få yrka afslag å densamma.

Herr Sjö: Inom utskottet var jag af samma mening som den föregående talaren, nemligen att man icke borde tillstyrka den ifrågasatta förhöjningen af denna pension; men som jag till följd af en bortresa icke var i tillfälle att anmäla min reservation mot utskottets utlåtande, har jag nu velat gifva till känna min mening.

Såsom herrarne finna af betänkandet, äro pappersmästarna vid Tumba pappersbruk icke berättigade till pension, men Ulander beviljades dock sådan efter endast 20 års tjenstgöring i nämnda egenkap, hvilket synes mig hafva varit synnerligen välvilligt af Riksdagen. Han torde också med hustru och en dotter kunna lefva på denna pension af 500 kronor. Jag anser derjemte, att med de inkomster han hade under den tid, han tjenstgjorde vid bruket, hade han kunnat insätta något i en pensionsinrättning, hvarigenom han icke behöft begära hjälp af staten. Om han gjort så eller icke, det känner jag ej, men i alla fall torde den pension, han nu uppbar, vara tillräcklig för honom. Såsom man vet, har en folkskolelärare icke så stor inkomst, som denne man förut uppbar för sin tjänst, och folkskoleläraren kan berga sig ganska godt, ehuru han vanligen har stor familj att försörja. En folkskolelärare fick förut icke mer än 450 kronor i pension och har nu efter sista löneregleringen 525 kronor. Detta är ungefär lika mycket, som Ulander nu uppbar.

På grund af hvad jag nu anfört sluter jag mig till det af herr Ivar Månsson framställda yrkandet om afslag på utskottets hemställan.

Herr Gumælius: Det kan ju icke väcka förundran, att ett förslag, sådant som det nu föreliggande, röner motstånd både inom utskottet och kammaren. För min del må jag säga att, när jag gick till utskottets sammanträde och innan jag tagit del af handlingarna i ämnet, jag icke trodde, att jag skulle vara med om att tillstyrka förhöjning af denna redan beviljade pension; men sedan jag fått kännedom om handlingarnas innehåll, blef min uppfattning en annan. Jag fann deri de uppgifter, som redan blifvit lemnade, men som i någon mån behöfva kompletteras. Ifrågavarande man har haft en förmansplats vid pappers bruket, nemligen pappersmästarebefattning,

Angående förhöjdt understöd till f. pappersmästaren J. R. Ulander. hvartill han tjenat sig upp från springpojke. Han har tjenstgjort vid bruket 38 år. Under arbetet såsom pappersmästare har hans synförmåga försvagats genom öfveranstängning, och det var detta som gjorde, att han icke vidare ansågs lämplig såsom pappersmästare. Man gjorde då upp med honom, att han skulle afgå med pension af

(Forts.) 500 kronor, hvilket, såsom bankofullmäktige sjelfva säga, ej är mer än ungefär en tredjedel af den kontanta aflöning, han åtnjutit, eller 1,450 kronor. Derjemte åtnjöt han fri bostad och åtskilliga naturaförmåner. Fullmäktige tillstyrkte då endast 500 kronor därför att de ansågo, att mannen för öfrigt var rätt arbetsför och kunde skaffa sig några andra inkomster. För närvarande är han 62 år gammal, och intyg af ordförande i vederbörande kommunalnämnd och fattigvårdsstyrelse utvisa, att han icke vidare kan genom arbete bidraga till sitt och sin sjukliga hustrus uppehälle. Derjemte hafva de en dotter hemma, som också enligt företedt intyg är sjuklig. Vid sådant förhållande hafva bankofullmäktige nu enhälligt tillstyrkt, att pensionen under Ulanders nu väsentligen förändrade ställning måtte höjas till 700 kronor, hvilket i alla fall är mindre än hälften af den inkomst, som han förut hade och som han icke förverkat genom bristande uppmärksamhet eller misskötande, utan som han mistat endast därför att han i tjensten fått sin synförmåga förstörd.

Men huru som helst härmed. Säkert är, att inom utskottet nog skulle gjorts flera invändningar mot detta förslag, för så vidt bankofullmäktige varit af någon skiljaktig mening i detta fall.

Men då fullmäktige enhälligt och i de amplaste ordalag tillstyrkt en utgift på 200 kronor på riksbankens stat, ansågo vi — och detta tror jag var hufvudskalet — att om sådana belopp bör man icke gräla med fullmäktige. Finner man dem slösaktige — och för en sådan åsigt tror jag man nu saknar anledning — kan sådant korrigeras på annat sätt, men om fullmäktige begära att af bankomedel få bestrida en årlig utgift af 200 kronor, bör Riksdagen hysa ett så stort förtroende för dem, att det icke mycket resoneras derom. Man bör naturligtvis taga kännedom om deras motivering, och den är här ganska talande. Då nu dertill kommer, att frågan redan varit före i Första Kammaren och bifallits utan någon meningsskiljaktighet, vill jag gerna tro, att också denna kammare bifaller densamma. Jag tycker det vore sorgligt, om den skulle behöfva afgöras genom en gemensam votering.

Herr Jonsson i Hof: På de skäl, som anförts af den siste talaren och med stöd af hvad bankofullmäktige i saken yttrat, ber äfven jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Det skulle för öfrigt taga sig ganska egendomligt ut, om Andra Kammaren, när det gäller en person, som verkligen varit i riksbankens tjenst och kommit i behof af förhöjd pension, skulle afslå denna, då kammaren förut, emot fullmäktiges hemställan, beviljat en pension af 200 kronor till en person, som icke alls haft med riksbanken att göra. Det synes mig som om konsekvensen fordrade, att kammaren bifölle utskottets hemställan.

Herr Persson i Vadensjö: Det gäller här, som herrarne se, icke mer än 200 kronor årligen, hvilket ju icke är något stort kapital, men hvad reservanterna hufvudsakligen fäst sig vid är sjelfva principen; vi äro nemligen rädda för att öka ett pensionsbelopp på grund endast af en sådan framställning som denna. Man säger visserligen, att 500 kronor är en allt för liten pension för denna man, men våra folkskolelärare på landet hafva icke mera än 500 kronors pension, och icke kunna de väl komma in allesammans med ansökningar att få sina pensioner förhöjda.

*Angående
förhöjdt
understöd till
f. pappers-
mästaren J.
R. Ulander.
(Forts.)*

Det är för resten något underligt med det läkareintyg, som här åberopats. Det utvisar att mannen i fråga är något sjuklig, och att hans arbetsförmåga till följd deraf är minskad. Ja, när man är öfver 60 år, då faller det af sig sjelf, att arbetsförmågan minskas, men som jag förmodar, är konsumtionsförmågan också något minskad.

Emellertid är förhållandet, att ett sådant här fall måste betraktas som en principfråga från vår sida, enär det är att befara, att man skall få in ansökningar i massa om förhöjning i förut beviljade understöd, derest i det föreliggande fallet förhöjning varder beviljad. Och hufvudsakligen på denna grund, men äfven med stöd af öfriga anförda skäl, anhåller jag om afslag å utskottets hemställan.

Herr Jansson i Krakerud: Herr talman! Jag skall be att få nämna, att det synes mig som om de grunder, hvarifrån man vid denna fråga utgår, skulle vara mycket tilltalande. I de allra flesta fall, då det är fråga om beviljande af pensioner, tager man mycket litet hänsyn till annat än personernas behof för tillfället. Men man tager ingen hänsyn till om dessa personer sedermera på ett eller annat sätt kunna förvärfva sig kapital af nog betydighet, att de alls icke äro i behof af dessa pensioner, utan i ett sådant fall få de ändå till oförändradt belopp bibehålla de pensioner, som Riksdagen en gång beviljat. Här har man deremot, som jag antydde, gått ut från en annan synpunkt. För det första har man gifvit personen 500 kronor årligen, och sedan det syntes, som om han behöfde en tillökning af 200 kronor, har man tagit den frågan under ompröfning, och bankoutskottet har tillstyrkt det.

Om man finge en sådan princip konsekvent genomförd, vore det helt visst många personer, som finge afstå från de pensioner, som en gång blifvit dem beviljade. Ty jag är fullkomligt öfvertygad om att en mängd personer, som en gång fått sig pensioner tilldelade, sedermera kommit i den ställning, att de icke hafva behof af pensionen. Det är lätt att pröfva, huru vida en person är i behof af pension och att efter behofvet höja eller sänka hans pension. Jag tycker därför, att det verkligen skulle vara ett önskningsmål att få en sådan princip införd i Riksdagen, och kan således icke instämma med dem, som yrka afslag å utskottets betänkande. Jag har deremot särskild anledning att rösta för bifall af det skäl, att om frågan här skulle afslås, så få vi en gemensam votering, och i denna kommer utskottets hemställan att i alla fall bifallas.

Herr Gumælius: Redan innan jag hade ordet förra gången, hade en talare yttrat sig och gjort jernförelse mellan skollärarnes

Angående
förhöjdt
understöd till
f. pappers-
mästaren J.
R. Ulander.

(Forts.)

pensioner och den nu ifrågavarande pensionen. Jag brydde mig då icke om att taga upp frågan. Men nu har jag hört detta upp-
repas af en senare talare, och jag vill därför fästa uppmärksamheten på att det gifves en skiljaktighet härvidlag. Det finnes ju skollä-
rare, som hafva lägre pension än den, hvarom här är fråga. Men å
andra sidan, om man tager en sådan skollärare — och sådana skol-
lärare finnas flocktals — som hafva lika stor aflöning som denne hade,
nemligen 1,400 kronor i kontant lön samt derjemte bostad och na-
turaformåner, således minst 1,600 kronor, så räknas en sådan skol-
lärares pension efter en aflöning af 1,000 kronor, och det gör en
pension af 750 kronor. Således kommer de herrars motivering, hvil-
ken gått ut på afslag, på grund af detta att verka i motsatt riktning
mot hvad som åsyftats.

Men detta är icke för mig afgörande. Jag ser icke skäl i att
göra jemförelse mellan folkskolelärare och pappersmästare, då det
gäller pensioner.

Här är fallet det, att samma bankofullmäktige, som pröfvat saken
mycket noga och utförligt motiverat sin framställning, hafva enhälligt
förklarat, att de önska att dessa 200 kronor om året måtte beviljas,
och då böra vi väl icke gifva bankofullmäktige det misstroende-
votum, att vi tvista med dem om den saken.

Herr Holmgren: Då jag reserverat mig mot utskottets beslut
i frågan, skall jag be att få yttra några ord. Jag medger att det
belopp, som här är i fråga, är ganska obetydligt. Jag skall också
erkänna att det understöd, denne man för närvarande har, icke heller
är så synnerligen stort. — Det är icke en pension, ty han har
icke rätt till pension, men, som jag sade, det är ett understöd, och
detta är icke synnerligen stort. Likväl är det emellertid så stort,
att en person, som har en så stor inkomst som 500 kronor, skall er-
lägga skatt till stat och kommun. Frågan är då, om det är i sin
ordning, att man lemnar understöd på 700 kronor åt en person, som
icke är berättigad dertill, då man lägger skatt på en person, som har
en inkomst af 500 kronor. Jag tror det icke.

Jag vill dock nämna, att jag icke håller så mycket på sjelfva
beloppet, som fastmera på sjelfva principen. Jag tror att om man
fortsätter på den vägen, att bevilja understöd till personer, som icke
äro berättigade till pension, och sedan beviljar förhöjning på detta,
skall det nog icke komma att saknas ansökningar från understöds-
tagare, som önska understödet förhöjdt, och det är för den skull,
som jag anhåller om afslag å utskottets hemställan.

Herr Persson i Vadensjö: Den ärade talaren på stockholmsbän-
ken, omnämnde att det finnes folkskolelärare, som hafva lika stor pen-
sion, som denna pappersmästare med det föreslagna tillägget skulle
få, och deri ger jag honom fullkomligt rätt. Men det är att märka,
att folkskolelärares pension utgår efter den fasta lönen. Nu med-
gaf talaren, att skolläraryne dessutom på alla platser åtnjuta kofoder,
ersättning för öfverläsningsmånader, fri bostad, eldbrand och kåltäppa.
Värderade den ärade talaren detta i penningar, komme han upp i ett

mycket högre belopp än man gör, då man endast talar om den lön lärarne hafva i fasta penningar.

För resten är det icke min mening att säga, att den här ifrågasatta pensionen är för högt tilltagen, utan att beloppet är någorlunda passande. Hade man föreslagit detta belopp första gången, så skulle jag icke haft något emot det. Men att nu komma in till Riksdagen med en nådeansökan, det tycker jag icke är lämpligt.

Gustaf Jansson i Krakerud framlade ett mycket vackert förslag, men jag tror icke att det är hållbart. Han ville bifalla utskottets hemställan på det vilkor, att man skulle ha rätt att undandraga pensionen från sådana personer, som sedermera fått sådana tillgångar, att de kunde sig själva försörja. Men det torde icke gå för sig att beträda den vägen. Vi hafva väl ändå icke rättighet att gå in i andras hem och så der taxera deras bo.

Emellertid, herr talman, vidhåller jag mitt yrkande om afslag och hoppas också, att kammarens ledamöter äro af samma uppfattning som jag i denna fråga.

Herr Petersson i Hamra: Jag skall i motsats mot den föregående talaren yrka bifall till utskottets hemställan. Här har uppdragits jemförelse mellan folkskollärares ställning och denne arbetares. Men jag kan icke fatta, hvad det eger för samband med hvert annat. Man bör väl icke förutsätta, att hvarje skollärare, som fått pension, är blind, och är han icke blind, så kan han väl i någon mån bidraga till sin försörjning. Här återigen är det fråga om en arbetare, som varit nog olycklig att blifva blind under det arbete han haft i och för sin befattning i riksbankens tjenst, och hvilken såsom det påpekats icke vidare kan tjenstgöra som pappersmästare. Då han nu icke kan bidraga till sin försörjning, tyckes det mig ovärdigt, om kammaren i fråga om en arbetare skulle visa sig så njugg, att kammaren icke skulle vilja bidraga till hans försörjning så pass, att han slipper att lida nöd. Jag tycker att de skäl, som här blifvit framdragna, äro fullt tillräckliga för att man skall kunna bifalla utskottets förslag.

Herr Månsson: Jag skall icke yttra många ord angående denna sak. Men då den siste talaren sade, att mannen i fråga är blind, så vill jag påpeka, att det är han icke, utan förhållandet är det, att han fått något minskad synförmåga, så att han icke duger att vara pappersmästare. Ty för att kunna sköta sig som pappersmästare fordras det att kunna se ordentligt. Men det är en betydlig skilnad på att hafva något minskad synförmåga och att vara blind. Hade det varit förhållandet att mannen varit blind, så hade frågan gestaltat sig på ett annat sätt. Emellertid är det icke visadt, att karlen är orkeslös att bidraga till sin försörjning, och det är icke heller visadt, att hans hustru eller dotter äro det. Alltså föreligger visst icke någon nöd. Han har aldrig varit berättigad till pension, utan han har erhållit ett understöd, som frivilligt lemnats honom. Han har aldrig med ett öre bidragit till någon pensionsinrättning eller pensionskassa. För mig att döma är det därför verkligen litet egendomligt af bankofullmäktige att tillstyrka beviljandet af en sådan här påökad nådegåfva.

Angående
förhöjdt
understöd till
f. pappers-
mästaren J.
R. Ulander.
(Forts.)

Angående
förhöjdt
understöd till
f. pappers-
mästaren J.
R. Ulander.

Jag skall emellertid icke taga mig hårdt an, om kammaren bifaller utskottets hemställan, ehuru det i sådant fall synes, som om man gifvit ett farligt och egendomligt exempel för framtiden.

(Forts.)

Herr Jansson i Krakerud: Herr talman! Jag vill endast nämna, att jag icke har framkommit med något förslag, utan att det var utskottets förslag, som jag ansåg hvila på en riktig princip. I utskottets hemställan står, att den ifrågavarande personen skulle erhålla 200 kronor, »så länge han finnes vara af understödet i behof». Det är detta vilkor, att han icke får lyfta pension längre tid än han är i behof af understöd, som jag naturligtvis tyckte vara det principiellt rigtiga. — Jag anhåller fortfarande om bifall till utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr talman till proposition upptagit de olika yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 13.

Angående
utredning
rörande
större bolags
förvärf af
jordegendom
i vissa delar
af landet
m. m.

Föredrogs Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 12, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning rörande större bolags förvärf af jordegendom i vissa delar af landet m. m.

Med tillstyrkande af berörda, inom Andra Kammaren af herr V. Vahlin väckta motion, n:o 7, hemstälde utskottet i detta utlåtande, att kammaren för sin del ville besluta, det Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, att Kongl. Maj:t ville anskaffa och för Riksdagen framlägga uppgift på den jordbruksfastighet, som af bolag eges i de delar af vårt land, der skogsafverkning i mera betydande utsträckning förekommer, äfvensom statistieka uppgifter, utvisande tillväxten af denna bolagsegendom och den sjelfegande jordbrukareklassens deraf orsakade förminskning i samma trakter; samt att Kongl. Maj:t ville, för så vidt de inhemtade upplysningarna sådant föranleda, för Riksdagen framlägga förslag till bestämmelser, afsedda att begränsa möjligheten för bolag att underlägga sig jordbruksfastighet till hvilken utsträckning som helst.

I fråga härom yttrade:

Herr Dahlberg: Herr talman! Jag har för ingen del för afsigt att yrka afslag på motionärens framställning eller på utskottets hemställan. Jag vill endast fästa uppmärksamheten på att, så väl den motion än är affattad, som utskottet tillstyrkt, motionen kan föranleda, ifall kammaren beslutar en skrifvelse och detta beslut äfven blir Riksdagens, att Kongl. Maj:t icke rätt får veta hvad Riksdagen äsyftar dermed. Utskottet har tillstyrkt, »att kammaren för sin del ville besluta, det Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, att Kongl. Maj:t ville anskaffa och för Riksdagen framlägga uppgift på

den jordbruksfastighet, som af *bolag* eges i di vissa delar af vårt land.»

Nu framställer sig här först och främst den frågan: hvad menar utskottet med *bolag*? Om motionären och jag inköpa ett hemman uti någon af de delar af vårt land, der skogsafverkning företrädesvis bedrifves, så är det genast ett *bolag*. Men det kan vara vanskligt nog att få reda på detta *bolag*. Jag antager emellertid, att motionären och äfven utskottet afsett sådana *bolag*, som hafva af Kongl. Maj:t faststald *bolags*ordning med inskränkt ansvarighet. Om så är, blir naturligtvis svårigheten att få reda på *bolaget* icke så stor, men jag ber få fästa uppmärksamheten på, att utom dylika *bolag* finnas *bolag*, grundade på så kallad solidarisk ansvarighet. Derjemte finnas icke så få rena handels*bolag*, som innehafva betydliga jordbruksfastigheter. Om nu kammaren för sin del skulle besluta, att en sådan skrivelse affärdas, så föreställer jag mig, såsom jag nyss tillät mig nämna, att Kongl. Maj:t skulle få ganska svårt att utreda saken i fråga. Jag förstår mycket väl, att ifrån vederbörande domhufvande kunna infordras utdrag ur fastighetsböckerna och utdrag ur inteckningsprotokollen, men jag hemställer, om man bör vidtaga en sådan vidtgående åtgärd, hvilken utan allt tvifvel skulle taga en ganska lång tid i anspråk, i synnerhet som jag föreställer mig, att den ärade motionären hufvudsakligen afsett just de *bolag*, som företrädesvis och i synnerhet sysselsätta sig med skogsafverkning. Nu är det ett faktum, att i den mån, som dessa *bolag* äfven blifva hemmansegare, så tillgodogöra de sig icke endast skogen, utan draga äfven ofta försorg om att jorden på många ställen blir bättre skött och vårdad än förut. Det ligger ock i deras intresse att så mycket som möjligt afskilja jordegendomen från skogsegendomen, för så vidt sådant under nu rådande förhållanden och med iakttagande af lagliga former kan låta sig göra. Ett sådant afskiljande, som ligger såväl uti den jordbrukande klassens som också uti skogsindustriens intresse, fortgår allt mer och mer, och jag föreställer mig, att om nu kammaren skulle besluta en skrivelses affärdande, så skulle, innan en utredning hinner framläggas, en hel del af de fastigheter, som denna utredning afsåge, redan hafva öfvergått ifrån *bolagen* och i andra händer, så att utredningen stannade på papperet utan att leda till vidare praktiskt resultat. Jag har, som sagdt, för min del ingenting att erinra mot en sådan skrivelses aflåtande, men med den kännedom, jag har om rådande förhållanden, tror jag mig kunna med ganska stor säkerhet påstå, att en sådan, om den också af Kongl. Maj:t beaktades, blefve till föga nytta. Jag har intet yrkande att framställa.

Angående
utredning
rörande
större *bolags*
jordegendom
i vissa delar
af landet
m. m.
(Forts.)

Herr Wästfelt: Herr talman, herrar ledamöter af Riksdagens Andra Kammare! Den motion, som här är framstald af herr Vahlin, anser jag i högsta grad beaktansvärd. Den innehåller ett bevarande utaf jordbruket såsom hufvudnäring för ett folks uppehällelse, och vi måste dock erkänna, att det är jorden som lemnar föda till meniskan och djuret. Uppehålla vi icke detta, så äro vi snart reducerade. Jag har så mycket större skäl att yrka bifall till utskottets betänkande i detta fall, som på grund af sådana förhållanden, som

Angående
utredning
rörande
större bolags
förvärf af
jordegendom
i vissa delar
af landet
m. m.

(Forts.)

äro rådande inom det län, der jag nyligen varit landshöfding, det varit en ganska allvarlig tanke hos länsstyrelsen att tillse, huru man skulle kunna i någon mån hämma det sätt, hvarpå jordbruket och de stora hemmanen lades under sågverksegare. Så är t. ex. förhållandet uti Åsele socken, som i sin helhet innehåller $66 \frac{7}{32}$ mantal, och der redan $24 \frac{1}{3}$ mantal, således mer än $\frac{1}{3}$ af socknen, ligga under sågverksegares ego. Uti Fredrika socken, som innehåller $17 \frac{6}{16}$ mantal, ligger redan ungefär $\frac{1}{3}$ eller $5 \frac{3}{4}$ mantal under deras ego, och inom Dorotea socken, som innehåller $37 \frac{19}{24}$ mantal, innehafvas $16 \frac{1}{9}$ mantal, d. v. s. nära hälften, af sågverksegare. Det är icke tänkbart, att icke herrar sågverksegare skulle ha rätt att inköpa jorden; det är naturligtvis deras rätt så väl som någon annans. Men lika säkert är, att, då de tillägna sig en massa af hemman, deras afsigt icke är att framdrifva jordbruket, utan att taga skog af hemmanet och låta jordbruket utveckla sig sjelft. Man må tänka sig, hur det går till i dylika fall. En hemmansegare, som brukar ett hemman deruppe — son efter far ha besuttit denna jord kanske i hundratals år, hela denna familj har der haft sin uppehållelse — han säljer sitt hemman af begär att på en gång få en stor summa penningar. Det är då han, som i regeln blir antagen till brukare eller, som det i Norrland heter, landbonde på detta hemman. Han får då till sin egentliga uppgift att sköta skogen, och jordbruket, på hvilket inga arbetskrafter nedläggas, försvinner. Han får således, denna landbonde, för att förtjena penningar i skogen, dit föra manskrafter, hästkrafter, hö, råg och födoämnen, och jordbruket får ligga som det kan. Man kan icke begära, att sågverksegarne, som kanske bo på 20 à 30 mils afstånd derifrån, skola ha det vaksamma öga, som fordras för att föra jordbruket framåt. Jordbruket kommer således icke endast att stå stilla, utan att gå bakåt i stället för framåt. Jag tror därför, att det skulle vara särdeles lyckligt för jordbrukets framåtskridande, om en sådan skrivelse aflätes från Riksdagen till Kongl. Maj:t, hvarigenom man åtminstone skulle kunna åstadkomma, att man finge utarbetad en sådan författning, som ålade jordbrukarne — dessa må nu vara sågverksegare eller några andra personer deruppe — att sköta jorden, så att jordbruket icke försummas. I annat fall blir följden den, att då en gång skogen är borta och jordbruket hunnit alldeles förfalla, då blir det ödesmål utaf.

Jag kan, med den kännedom jag eger om dessa förhållanden, icke nog fästa Riksdagens uppmärksamhet på nödvändigheten utaf att en sådan hämsko i detta fall på något sätt kan åstadkommas. Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan bifölls; och skulle detta beslut, jemlikt 63 § 3 mom. riksdagsordningen, genom utdrag af protokollet delgifvas medkammaren.

§ 14.

Slutligen föredrogs konstitutionsutskottets utlåtande n:o 9, i an-

ledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 23 riksdagsordningen.

Om ändrad lydelse af 23 § riksdagsordningen.

Motionären, ledamoten af Första Kammaren, herr *G. Andersson*, hade i sin ifrågavarande motion, n:o 31, hemställt, att Riksdagen måtte antaga följande förslag till ändring af § 23 riksdagsordningen att hvila till vidare grundlagsenlig behandling:

§ 23.

Mom. 1. Ledamot af Andra Kammaren, som icke är bosatt i stad, der riksdag hålles, åtnjuter af statsmedel ersättning för resekostnad till och från riksdagen samt arfvode af ett tusen tvåhundra riksdaler för hvarje lagtima riksdag; dock att, när antingen Konungen upplöser riksdag, innan den varit fyra månader tillsammans, eller ledamot af kammaren eljest afgår från sin befattning under riksdagen, innan så lång tid af dess sammanträde förflutit, så ock under urtima riksdag, kammarens ledamot undfår, jemte resekostnadsersättning, i dagtraktamente tio riksdaler, hvilket dock ej må öfverstiga sammanlagdt ett tusen tvåhundra riksdaler. Ledamot af Andra Kammaren, som är bosatt i stad, der riksdag hålles, åtnjuter af statsmedel i arfvode eller i dagtraktamente, der sådant eger rum, hälften af hvad ofvan är sagdt.

Mom. 2. Den ledamot af kammaren, som icke i rätt tid vid riksdagen sig inställer, skall för hvarje dag han uteblifver vara förlustig af arfvodet ett belopp, som motsvarar det honom enligt nästföregående moment tillkommande dagtraktamente.

Utskottet hemställde emellertid, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Häremot hade reservation anmälts af herrar *Bergius, Alin, Gustaf Berg, Kajerdt, friherre Wrangel von Brehmer, G. Andersson och Hedin*, som hemställt, att Riksdagen måtte såsom hvilande för vidare grundlagsenlig behandling antaga följande förslag till ändrad lydelse af § 23 riksdagsordningen:

§ 23.

1. Ledamot af Andra Kammaren, som icke är bosatt i stad, der riksdag hålles, åtnjuter af statsmedel ersättning för resekostnad till och från riksdagen samt arfvode af ett tusen tvåhundra riksdaler för hvarje lagtima riksdag; dock att, när antingen Konungen upplöser riksdag, innan den varit fyra månader tillsammans, eller ledamot af kammaren eljest afgår från sin befattning under riksdagen, innan så lång tid af dess sammanträde förflutit, eller riksdagen sammanträder i följd deraf att Konungen, med upplösande af riksdag, förordnat om nya val, så ock under urtima riksdag, kammarens ledamot undfår, jemte resekostnadsersättning, i dagtraktamente tio riksdaler, hvilket dock ej må öfverstiga sammanlagdt ett tusen tvåhundra riksdaler.

Om ändrad lydelse af 23 § riksdagsordningen. **Ledamot af Andra Kammaren, som är bosatt i stad, der riksdag hålles, åtnjuter af statsmedel arfvode eller i dagtraktamente, der sådant eger rum, hälften af hvad ofvan är sagdt.**

(Forts.)

2. Den ledamot af kammaren, som icke i rätt tid vid riksdagen sig inställer, skall för hvarje dag han uteblifver vara förlustig af arfvodet ett belopp, som motsvarar det honom enligt nästföregående moment tillkommande dagtraktamente.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Hedin: Herr talman! Jag har anledning att tro, att kammarens ledamöter i allmänhet äro något trötta och icke länge vilja stanna kvar här i afton, och jag skall därför icke besvara kammaren med något långt anförande, ehuru visserligen, då man har tagit upp en temligen god stund med en lång diskussion öfver en utgift på 200 kronor för ett antal år framåt, det väl kunde förtjena att tagas i öfvervägande, huru vida icke det i motionen framställda förslaget, som går ut på att bespara statskassan en utgift för hvarje kommande år på — hvad är det? — 14,400 kronor, kunde förtjena någon större uppmärksamhet. Då emellertid Första Kammaren redan har behandlat och afslagit motionen, så är äfven detta en anledning att icke befatta sig så mycket med den. Den kommer väl igen en annan gång.

Emellertid har jag ansett mig vara skyldig att säga något till förmån för motionärens förslag, då detta, efter hvad jag förnummit, från flera håll blifvit mindre väl upptaget och kan hända också misslytt. Jag har för min del icke haft anledning att forska efter några andra motiv för denna motion än dem, som finnas i motionen anförda. Sjelf har jag funnit dem vara ostridigt rigtiga och tillfredsställande, och ehuru jag mycket gerna kan medgifva, att frågan icke är af någon så stor vikt, att lands och rikets välfärd derpå hänger, kan jag dock icke finna annat än att, när frågan en gång blifvit väckt, den bör besvaras med ja, och därför, herr talman, anhåller jag om bifall till reservationen.

Herr Ljungman: I motsats mot den siste talaren skall jag be att få yrka bifall till utskottets hemställan. De skäl, som motionären anført, synas mig icke vara tillräckligt behjertansvärda, för att Riksdagen borde i detta fall besluta en ändring af de bestämmelser i fråga, grundlagen nu innehåller. Mig synes det tvärt om vara skäl för, att det arfvode, som betalas till riksdagsmännen i Andra Kammaren, må vara *lika* för alla, då det ju är alldeles omöjligt att uppställa någon norm, enligt hvilken den ena borde få blott hälften af hvad den andre får.

Det kan mycket väl hända, att stockholmarne ha fullt ut lika stora uppoffringar och utgifter för sitt riksdagsmannaupdrag, som någonsin en landsbygdsbo; och jag tror för min del också, att om någon ändring uti ifrågavarande afseende bör företagas, så borde den snarare gå i den riktningen, att man gäfvde äfven Första Kammarens ledamöter arfvode. Då skulle det kanske kunna hända, att de, liksom vi

här i Andra Kammaren, blefve litet mera sparsamma, när det gälde att bevilja stora anslag, ty den sparsamhet, som i verkligheten behöfs, är väl icke så mycket att kunna spara in 14,000 kronor på riksdagsmannaarfvoden, utan hellre, att statsregleringen uppgöres så, att den icke är från år ökas med millioner. Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

*Om ändrad
lydelse af
23 § riks-
dagsordnin-
gen.*
(Forts.)

Herr Wikstén instämde häruti.

Herr Bengtsson: Herr talman! Jag skall be att få instämma med herr Ljungman. Jag anser icke något skäl föreligga att göra en nedsättning, sådan som motionären har föreslagit. Det är ju svårt att bestämma, till hvilket belopp kostnaderna för en person inom hufvudstaden i och för hans riksdagsmannaupdrag kunna stiga. Jag ber för öfrigt att få påpeka, att allaredan i närvarande stund ha ju representanterna inom hufvudstaden mindre ersättning än vi öfriga. Det förhåller sig nemligen på det sättet, att enligt bevillningsförordningen blifva representanterna från hufvudstaden upptaxerade för den inkomst, som utgöres af deras riksdagsmannaarfvode, under det att vi öfriga representanter icke upptaxeras för denna inkomst. Redan häri ligger ju en liten nedsättning i arfvodet för dessa hufvudstadsrepresentanter i förhållande till oss andra. Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Häruti förenade sig Herr Nilson från Lidköping.

Herr Bülow: Herr Andersson har i sin motion förbisett ett tillägg till denna paragraf, som tillkom förlidet år. Det synes, att han icke följer med sin tid. Grundsatsen vid de båda kamrarnes sammansättning är, att det skall finnas en kammare, der äfven det fattiga folket skulle kunna få vara med; det finnes alldeles icke någon bestämmelse om, hvar dessa personer skola bo, som skola mottaga aflöningen. Grundsatsen åter för Första Kammaren är, att ledamöterna skola hafva en inkomst, grundad på 80,000 kronors förmögenhet eller — 80,000 kronors skuld. För öfrigt finnas inga andra bestämmelser i fråga om att vara senator, än att man skall hafva så litet gikt och podager som möjligt, men lika mycket vishet som — herr Andersson. Jag är öfverraskad af detta herr senator Anderssons förslag. Han är för öfrigt oerhördt frikostig och röstar för stora anslag. Men han har nu hittat på ett sätt att inbespara 14,000 kronor. För detta skola alla grundsatser för representationen i Sverige ändras. Underligt är likväl, att han vill minska arfvodet för stockholmsrepresentanterna. Ty jag minnes, att han i den ort, der han bor, gjorde alla möjliga ansatser att komma in i denna kammare — jag antager, att han gjorde det för arfvodets skull.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Jansson i Krakerud: Den önskan har uttalats i Första Kammaren, att icke någon sådan motion skulle komma att väckas der mer. Jag vill också uttala denna önskan inom denna kammare. Det

(Om ändrad lydelse af 23 § riksdagsordningen.)

vore godt, att nu, då riksdagsarbetena hopa sig och ärenden af verklig vigt föreligga till behandling, vi måtte slippa sysselsätta oss med dylika förslag.

Under uttalandet af denna önskan, yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Herr Petersson i Hamra: Jag hade tänkt att svara på de invektiv herr Bülow nyss utkastat, men jag tror det värdigaste och bästa svaret är att tiga.

Jag yrkar bifall till motionen och den betänkandet åtföljande reservationen.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall i stället till den af herr Bergius m. fl. vid utlåtandet afgifna reservation; och fann herr talmannen den förra propositionen vara besvarad med öfvervägande ja. Votering blef emellertid begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller konstitutionsutskottets hemställan i utlåtandet n:o 9, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å nämnda hemställan, bifallit den vid utlåtandet fogade reservation.

Röstsedlarne uppräknades hvar efter annan och visade 99 ja mot 45 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren bifallen.

§ 15.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:

herr <i>N. A. Molander</i>	under 12 dag. fr. o. m. d. 11 d:s,
» <i>E. Norman</i>	» 10 » » » » » 9 »
» <i>Ollas A. Ericsson</i>	» 10 » » » » » 9 »
» <i>J. P. Jansson</i> i Saxhyttan	» 12 » » » » » 8 »
» <i>J. Erikson</i> i Rydboholm	» 13 » » » » » 9 »
» <i>A. Larsson</i> i Flicksäter	» 10 » » » » » 12 »
» <i>N. Svensson</i> i Olseröd	» 14 » » » » » 9 »
» <i>P. Truedsson</i>	» 14 » » » » » 9 »
» <i>C. Gethe</i>	» 13 » » » » » 10 »
» <i>J. M. Ekströmer</i>	» 14 » » » » » 9 »
» <i>P. A. H. Stjernspetz</i>	» 11 » » » » » 11 »

herr <i>M. Arhusander</i>	under 12 dag. fr. o. m. d. 11 d:s,
» friherre <i>W. von Schwerin</i>	» 10 » » » » 11 »
» <i>L. Dahlstedt</i>	» 10 » » » » 9 »
» <i>C. A. Andersson</i> i Malmö	» 12 » » » » 11 »
» <i>C. Persson</i> i Stallerhult	» 12 » » » » 9 »
» <i>C. W. Collander</i>	» 14 » » » » 9 »
» <i>C. G. Bruse</i>	» 10 » » » » 9 »
» <i>A. Svenson</i> i Bossgården	» 12 » » » » 11 »
» <i>C. M. Ekström</i>	» 14 » » » » 8 »
» <i>J. Andersson</i> i Ölsund	» 12 » » » » 11 »
» <i>J. A. Johansson</i> i Bastholmen	» 14 » » » » 9 »
» <i>J. A. Johansson</i> i Strömsberg	» 13 » » » » 10 »
» <i>N. Jönsson</i> i Gammalstorp	» 8 » » » » 9 »
» <i>J. Sjöberg</i>	» 14 » » » » 9 »
» <i>A. Johansson</i> i Löfåsen	» 12 » » » » 11 »
» <i>H. Andersson</i> i Nöbbelöf	» 12 » » » » 11 »
» <i>M. G. Bruzelius</i>	» 12 » » » » 11 »
» <i>Lasse Jönsson</i>	» 12 » » » » 11 »
» <i>A. Svenson</i> i Edum	» 14 » » » » 9 »
och herr <i>J. A. Westerberg</i>	» 5 » » » » 9 »

§ 16.

För motions afgifvande hade sig anmält Herr *A. V. Ljungman*, hvilken nu aflemnade en motion, n:o 197, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om upphäfvande af §§ 23, 27, 38 och 40 i fiskeristadgan den 29 juni 1852 m. m.

Motionen bordlades.

§ 17.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets memorial och utlåtande:

n:o 55, med förslag till voteringsproposition, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i en fråga rörande anslagen under riksstatens sjunde hufvudtitel; och

n:o 56, i anledning af Kongl. Maj:ts särskilda propositioner angående pensioner för akademieadjunkten L. Edman, provinsialläkaren K. F. Willd, landshöfdingen greve N. H. R. B. Horns enka U. G. Ch. C. Horn, född Sjöcrona, och f. d. öfversten A. J. Wästfeldts enka L. S. Wästfelt, född Geijer.

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 13, i anledning af väckt motion om förbud mot tillverkning, försäljning och förbrukning af fosfortändstickor; samt

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 14, i anledning af herr Lasse Jönssons i Sandby motion om

skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändring i gällande bestämmelser rörande placering af indelta manskapets besparingar; och n:o 15, i anledning af herr C. G. Anderssons i Skeenda m. fl. motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t om ändring i gällande bestämmelser rörande utarrendering af kronans jordbruksdomäner.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

§ 18.

Anmälades och godkändes följande förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen, nemligen:

från *lagutskottet*

n:o 24, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 23 kap. 7 § strafflagen; och

från *Riksdagens kansli*

n:o 25, angående befrielse för rust- och rotehållare från skyldighet att bekosta soldats vård å hospital.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 10,⁴¹ e. m.

In fidem

Hj. Nehrman.